

Hallituksen esitys Eduskunnalle EFTA-valtioiden ja Puolan tasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Puolan välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden (EFTA-valtioiden) ja Puolan tasavallan (Puolan) välillä joulukuussa 1992 tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Puolan välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan.

Kyseessä on laaja tavarakauppaa koskeva vapaakauppasopimus, johon sisältyy perinteisten tullinalennusten ja -poistojen lisäksi määräyksiä mm. julkisista hankinnoista, henkisen omaisuuden suojasta, kilpailusäännöistä ja valtiontuesta. Sopimuksen tuotekatteeseen kuuluvat varsinaisten teollisuustuotteiden ohella jalostetut maataloustuotteet ja kalataloustuotteet erillisten tuotelistojen ja määräysten mukaisesti. Sopimukseen sisältyvä evoluutiolauseke mahdollistaa sopimuksen tuotekatteen ja sovelutusalun laajentamisen, mikäli sopimusvaltiot näin myöhemmin haluavat.

Sopimuksen tavoitteena on asteittain kaupan esteitä poistamalla luoda EFTA-valtioiden ja Puolan välinen vapaakauppa-alue 31.12.2001 päättyvän siirtymäajan kuluessa. Sopimuksen tullessa voimaan EFTA-valtiot poistavat Puolan alkuperäituotteilta kaikki voimassa olleet tullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut, lukuunottamatta eri tuotesektorien maakohtaisia hidastuslistoja. Niiden osalta tullittomuus saavutetaan vuosina 1996—1998. Puola poistaa EFTA-valtioiden alkuperäituotteilta tuontitullit asteittain viidessä yhtä suuressa erässä vuosina 1995—1999, mutta eräiden arkojen tuotteiden kohdalla tullinalennusajataulu ulottuu vuoden 2001 loppuun saakka. IV liitteessä olevien tuotteiden tullit Puola poistaa heti sopimuksen tultua voimaan. Tuontia ja vientiä koskevat määrälliset rajoitukset poistuvat joko sopimuksen tullessa voimaan taikka erikseen määritel-

tyjen aikataulujen mukaisesti. Suomen osalta tullit ja määrälliset rajoitukset ovat vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta poistuneet jo KEVSOS-sopimuksen nojalla. Tämä KEVSOS-sopimuksen edellyttämä vapaakauppakohtelu pysyy eräin rajoituksin voimassa Suomen ja Puolan välisessä kaupassa.

Sopimus sallii ns. kumulaatiomääräysten nojalla EFTA-valtioista ja Puolasta peräisin olevien tuotteiden viennin toiseen sopimusvaltioon joko sellaisena tai jatkojalostuksen jälkeen.

Hyväksymällä sopimukseen Puolaa suosivia asymmetrisia myönnytyksiä, kuten tullinalennusajataulut ja eräät tuotekohtaiset myönnytykset, EFTA-valtiot pyrkivät osaltaan tukemaan Puolan taloudellista kehitystä ja vakiintuvaa markkinataloutta.

Sopimuksen liitteenä XVI on Suomen ja Puolan välinen kirjeenvaihto, jolla muutetaan maiden välistä KEVSOS-sopimusta. Puola ottaa käyttöönsä tuontitullit kirjeenvaihdossa mainittujen paperi- ja öljyteollisuuden tuotteiden osalta. Samalla Puola kuitenkin takaa Suomelle molemmissa tuoteryhmissä tuonti-kiintiöt erikseen määriteltynä preferenssikohteluineen. Kirjeenvaihto suoritettiin EFTA-sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä. Kirjeenvaihdon voimaan tuleminen on ehdollinen EFTA-sopimuksen voimaantulon kanssa. Kirjeenvaihto ei edellytä laintasoisia säädöksiä.

Muilta osin KEVSOS-sopimusta sovelletaan rinnan EFTA-sopimuksen kanssa, kunnes EFTA-sopimus takaa osapuolille samat edut kuin KEVSOS-sopimus. Tämän jälkeen KEVSOS-sopimus lakkautetaan Suomen ja Puolan yhteisellä päätöksellä.

Sopimukseen liittyy kunkin EFTA-valtion osalta erikseen neuvoteltu maataloustuotteiden kauppaa koskeva kahdenvälinen järjestely.

Suomen ja Puolan välinen maatalouspöytäkirja korvaa KEVSOS-sopimuksen maatalouspöytäkirjan.

Sopimuksen on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1993 tai mahdollisimman pian sen jälkeen, riippuen sopimusvaltioiden

ratifioimistoimenpiteiden loppuunsaattamisesta. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen ja maatalouspöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti niiden kanssa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Suomen ja Puolan välisen kaupan perustana on ollut vuonna 1976 allekirjoitettu sopimus kaupan esteiden vastavuoroisesta poistamisesta (KEVSOS-sopimus), joka astui voimaan vuonna 1978 (SopS 12—13/78), sellaisena kuin sitä on muutettu. Tämän sopimuksen perusteella on Suomen ja Puolan välinen teollisuustuotteiden kauppa ollut pääosin tullitonta. Maataloustuotteiden kauppaa Suomen ja Puolan välillä on säädellyt KEVSOS-sopimuksen pöytäkirja no 1.

2. Ehdotetut muutokset

Nyt neuvoteltu sopimus varmistaa EFTA-valtioiden keskinäisen tasapuolisen kohtelun Puolan markkinoilla sekä EFTA-valtioiden syrjimättömän kohtelun suhteessa Euroopan yhteisöön (EY). Se sisältää mm. julkisia hankintoja, kilpailusääntöjä, henkisen omaisuuden suojaa ja valtioneuvon koskevia, vapaakauppaa modernisoivia määräyksiä, jotka ovat aiemmin puuttuneet Suomen ja Puolan välisestä sopimuksesta.

EFTA-sopimuksen allekirjoituksen kanssa samaan aikaan suoritettulla XVI liitteen Suomen ja Puolan kahdenvälisellä kirjeenvaihdolla muutetaan KEVSOS-sopimusta siten, että tiettyjen HS-järjestelmän 48. ryhmään kuuluvien paperituotteiden osalta poistetaan KEVSOS-tullittomuus. Kuitenkin samalla Puola myöntää Suomelle näiden tuotteiden kohdalla vuonna 1993 n. 7 milj. USA:n dollarin tariffikiintiön, jota nostetaan vuosittain 10 % alkaen 1.1.1995. Tämän tariffikiintiön alaisille tuonti-

tuotteille Puola takaa 40 %:n suuruisen etuusmarginaalin verrattuna muiden EFTA-valtioiden tuonnista perittäviin tulleihin. Kiintiön ylittävältä, Suomesta tapahtuvalta tuonnilta kannetaan sama tulli kuin muiltakin EFTA-valtioilta. Myös eräiden Suomesta tuotavien öljyjalosteiden osalta Puola nostaa tullinsa samalle tasolle muiden EFTA-valtioiden tuonnin kanssa, mutta avaa Suomelle moottoribensiinin tariffikiintiön, joka on suuruudeltaan 475 000 tonnia. Tämän kiintiön sisällä Suomi saa 27 % etuusmarginaalin suhteessa muihin EFTA-valtioihin. Muissa HS-nimikkeiden 27.10 tuotteissa, lähinnä dieselöljyssä, Suomi ei saa mitään preferenssiä muihin EFTA-valtioihin verrattuna. Lisäksi Puola saa kirjeenvaihdon mukaan soveltaa nyt myös KEVSOS-kaupassa samoja määrällisiä rajoituksia HS-nimikkeiden 27.10 tuotteisiin kuin se soveltaa muiden EFTA-valtioiden vastaaviin tuotteisiin.

Suomen paperinviennistä tämän yllämainitun erityisjärjestelyn piiriin tulee vuoden 1992 toteutuneen viennin pohjalta arviolta n. 17 %. Öljyjalosteille varattu vuosittainen kiintiö vastaa määrältään sitä vientiä, mistä Neste Oy ja Puolan viranomaiset olivat sopineet vuodelle 1992.

Kyseisen kirjeenvaihdon avulla taataan koko muun Puolaan suuntautuvan teollisuusvientimme säilyminen tullittomana ja kiintiöimättömänä. Vaihtoehtona XVI liitteen kirjeenvaihdolle olisi ollut koko KEVSOS-sopimuksen irtisanominen, mitä Puola piti neuvottelutavoitteenaan. Tällöin kaikki KEVSOS-edut olisi menetetty viennissä Puolaan.

Suomen ja Puolan välinen maatalouspöytäkirja korvaa KEVSOS-sopimuksen maatalous-

pöytäkirjan (Ptk no 1). Nyt neuvotellulla maatalouspöytäkirjalla on Puolalle annettu KEVSOS-sopimuksen tuotekatteen lisäksi eräitä muita myönnytyksiä, joista tärkeimpiä ovat eräät jäädytetyt marjat. Maatalouspöytäkirja on vapaakauppasopimuksen yleiseen myönnytysten tasapainoon liittyvä yksipuolinen sitoutuminen Puolan eduksi. Suomen KEVSOS-maatalousmyönnytysten säilyttäminen olisi ollut mahdollista vain antamalla Puolalle mittavia lisämyönnytyksiä mm. sensitiivisellä lihasektorilla, mihin Suomi ei voinut suostua. Samanlaisen maataloustuotekauppaa koskeviin yksipuolisiin järjestelyihin päätyivät omissa neuvotteluissaan tietyistä myös Norja ja Islanti.

KEVSOS-sopimuksen maatalouspöytäkirjan korvaaminen Suomen ja Puolan välisellä perusmaataloustuotteita koskevalla pöytäkirjalla merkitsee käytännössä myös sitä, että eräät KEVSOS-pöytäkirjaan kuuluvat elintarvikkeet siirtyvät multilateraalisen EFTA-Puola sopimuksen A pöytäkirjan piiriin. Niiden kohtelu Puolassa tulee näin ollen olemaan sama riippumatta siitä mistä EFTA-valtiosta ne ovat peräisin ja samalla sama, minkä Puola myöntää vastaaville tuotteille EY:n alueelta tuotessa. Koska Puola ei toistaiseksi sovelle p.o. tuotteisiin sisältyvien maatalousraaka-aineiden maailmanmarkkina- ja kotimaisten hintojen kompensatiojärjestelmää, jollaisen se kuitenkin ilmoittaa ottavansa käyttöön, se ei katsonut voivansa antaa näissä tuotteissa niin EY:lle kuin EFTA-valtioillekaan mitään myönnytyksiä ennen vuotta 1995.

Tämän seurauksena mm. suomalaiselle suklaaviennille sekä eräille muille elintarvikkeille nousevat Puolassa vastaa väliaikaiset tullit. Tilanne on tältä osin valitettava, mutta toisaalta sidoksissa sellaisiin uudistuksiin Puolassa, ettei p.o. tulleja voitu Suomen osaltakaan välttää. Tilanteen seurauksena elintarviketeollisuutemme joutuu nyt kilpailemaan Puolan markkinoilla samoin ehdoin kuin EY- ja EFTA-kilpailijansa.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Kauppapoliittiset vaikutukset

Suomen ja Puolan välinen kauppa on kasvanut viime vuosina nopeasti. Suomen viennin arvo Puolaan vuonna 1992 oli n. 1,64 mrd mk. Kasvua edelliseen vuoteen oli n. 67 %. Puolan

tuonnin arvo Suomeen oli n. 1,2 mrd mk; kasvua oli 15 %. Kokonaisviennistämme Puolan osuus oli vuonna 1992 n. 1,5 % ja kokonaistuonnista 1,3 %.

Suomen kannalta sopimuksen tavoitteena onkin teollisuuden vientimahdollisuuksien turvaaminen Puolan markkinoilla. Joistakin KEVSOS-eduista luopuminen on toisaalta taannut huomattavalle osalle Suomen muuta vientiä merkittävän kilpailuedun lähivuosiksi kaikkien EFTA- ja EY-valtioiden tuotteisiin nähden. HS-järjestelmän 25.-97. ryhmissä Suomen keskimääräinen KEVSOS-tullietu suhteessa EY:ön on n. 13,6 %, tullietu suhteessa muihin EFTA-valtioihin on n. 15,2 %. Samalla tämä KEVSOS-etu on sidottu osaksi EFTA-sopimuksen kokonaisratkaisua.

Suomesta Puolaan suuntautuvassa viennissä KEVSOS-sopimuksella on merkitystä niin kauan kuin toisten EFTA-valtioiden alkuperää olevista tuotteista kannetaan EFTA-sopimuksen mukaisia asteittain alenevia tulleja, jotka useimpien arkojen alojen osalta päättyvät vuoden 1999 alussa. Vain KEVSOS-sopimuksen määräysten mukaisille alkuperätuotteille myönnetään KEVSOS-tullittomuus viennissä Puolaan. Ne tuotteet, jotka eivät täytä KEVSOS-sopimuksen alkuperätuotevaatimuksia, saavat EFTA-sopimuksen siirtymäajan mukaan asteittain alenevan tullikohtelun.

Kumulaatiomääräysten perusteella EFTA-sopimus mahdollistaa EFTA-valtioista peräisin olevien tuotteiden käytön Puolassa tapahtuvassa valmistuksessa ja jatkojalostuksessa. Vastavalla tavalla voidaan käyttää Puolan alkuperä tuotteita EFTA-valtioissa. Suomen teollisuudelle tämä sopimus antaa mahdollisuuden käyttää Puolassa ja muissa EFTA-valtioissa tapahtuvaa valmistusta hyväksi ja markkinoida näin syntyneitä tuotteita Puolaan taikka muihin EFTA-valtioihin.

Alkuperäselvitysmenettelyä muutetaan siten, että KEVSOS-sopimuksen mukainen alkuperäselvitysmenettely korvataan EFTA-sopimuksessa määrättyllä menettelyllä, lähinnä EUR.1-todistuksilla. Alkuperäselvityksen merkinnöistä voidaan todeta kumpaa sopimusta sovelletaan kulloiseenkin tuotteeseen. Itse selvitysmenettely ja käytettävät lomakkeet voivat alkuvaiheessa hankaloittaa vientiä. Näin ollen onkin tärkeää seurata, että KEVSOS-tullittomuus myönnetään siihen oikeutetulle Suomen viennille, vaikka alkuperäselvitys on EFTA-sopimuksen määräysten mukainen. Samoin tuon-

nissa Suomeen on seurattava alkuperäselvitysten soveltamisessa mahdollisesti esiin tulevia ongelmia.

3.2. Taloudelliset vaikutukset

Teollisuustuotteiden kauppa Suomen ja Puolan välillä on ollut KEVSOS-sopimuksen pohjalta tullitonta. Uusi vapaakauppasopimus, jota on tarkoitus soveltaa rinnakkain KEVSOS-sopimuksen kanssa, ei tuo muutoksia tullitulojen kertymään.

Kumulaatiomääräysten laajennuksen kaupapoliittisia ja verotuksellisia vaikutuksia on käytännössä lähes mahdotonta arvioida suhteessa jo nyt tullittomaan KEVSOS-kauppaan.

3.3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Sopimuksen aiheuttamista tehtävistä on tarkoitus huolehtia nykyisten organisaatioiden ja henkilöstön avulla.

4. Asian valmistelu

EFTA-valtioiden Göteborgin ministerikokouksessa kesäkuussa 1990 EFTA-valtiot allekirjoittivat ministeritasolla yhteistyöjulistukset Puolan, Unkarin ja Tshekkoslovakian kanssa. Julistuksissa todettiin valmius ryhtyä tutkimaan edellytyksiä vapaakauppasopimusten solmimiseksi. Tällä perusteella päätettiin aloittaa syksyllä 1990 vapaakauppaneuvottelut Puolan, Unkarin ja Tshekkoslovakian kanssa.

EFTA-valtioiden aloittamaan neuvotteluprosessiin vaikuttivat olennaisesti EY:n ja kunkin Keski- ja Itä-Euroopan maan (KIE-maan) välillä käydyt assosiaatiosopimusneuvottelut, ns. Eurooppa-sopimuksen aikaansaamiseksi. EY ja Puola allekirjoittivat tällaisen sopimuksen joulukuussa 1991. Eurooppa-sopimus on laaja yhteistyösopimus, johon vapaakaupan ohella kuuluu myös mm. työvoiman liikkuminen, tuotannollinen yhteistyö ja kulttuurivaihto.

EFTA-valtioiden tavoitteena neuvotteluissa oli Eurooppa-sopimuksen säännöstöä mahdollisimman tarkasti seuraten turvata EFTA-valtioille teollisuustuotteiden kaupassa yhtäläinen kilpailuasema EY:n kanssa. Neuvottelut käsittivät valtuuskuntien täysistuntojen lisäksi lu-

kuisia eri alojen (mm. tullit, julkiset hankinnat, valtion tuki, henkisen omaisuuden suoja) asiantuntijaryhmien kokouksia ja valtuuskuntien puheenjohtajien rajoitettuja kokouksia.

EFTA-valtioiden ja Puolan väliset neuvottelut päättyivät sopimuksen parafointiin 6 päivänä marraskuuta 1992 Genevessä, lukuunottamatta sopimuksen artiklaa 33 liitteineen (ns. KEVSOS-artikla). Tuolloin parafoinnin yhteydessä EFTA-valtiot ja Puola sopivat, että sopimuksen allekirjoitus olisi riippuvainen Suomen ja Puolan kahdenvälisissä neuvotteluissa kaikkia osapuolia tyydyttävästä tuloksesta koskien artiklaa 33 liitteineen. Yhteisymmärrykseen artiklan 33 ja siihen liittyvien liitteiden sisällöstä päästiin 26 päivänä marraskuuta 1992. Sopimus allekirjoitettiin ja kirjeenvaihto suoritettiin Genevessä 10 päivänä joulukuuta 1992.

Suomen ja Puolan välisestä maataloustuotteiden kaupasta neuvoteltiin samanaikaisesti pääsopimusneuvottelujen kanssa. Maatalouspöytäkirja parafoitiin 19 päivänä marraskuuta 1992 ja se allekirjoitettiin samaan aikaan kuin vapaakauppasopimus liitteineen.

Sopimuksesta, kirjeenvaihdosta ja maatalouspöytäkirjasta on pyydetty lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, kilpailuvirastolta sekä tullihallitukselta.

Valtiovarainministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota maatalouspöytäkirjan tomaattija rypälemehujen tuontikohteluun. Tullihallituksen lausunnossa kiinnitettiin huomiota kumulaatiomääräyksiin ja alkuperäselvitysten muuttumiseen. Muutoin lausunnonantajilla ei ollut erityistä huomautettavaa sopimukseen liittyen.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Nyt neuvoteltu sopimus liittyy laajempaan EFTA-maiden neuvotteluprosessiin KIE-maiden kanssa ja se toimii yhtenä osana rakennettaessa laajempaa Euroopan taloudellista integraatiota. EFTA-valtioiden tarkoituksena on ollut yhtäaikaaisesti EY:n kanssa solmia vapaakauppasuhteet KIE-maiden kanssa ja samalla turvata kaupalliset ja taloudelliset etunsa näiden maiden markkinoilla. Samoin näitä vapaakauppasopimuksia solmittaessa on haluttu tu-

kea KIE-maiden siirtymistä suunnitelmataloudesta markkinatalouteen.

Yksittäisten EFTA-valtioiden ja Puolan kahdenväliset maataloustuotteiden kauppaa koske-

vat pöytäkirjat on neuvoteltu GATTin XXIV artiklassa määriteltyjen vapaakauppa-alueen muodostamisen edellytysten täyttämiseksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. EFTA-valtioiden ja Puolan välillä tehty sopimus

1 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksen tavoitteet. Tavoitteena on edistää EFTA-valtioiden ja Puolan taloudellisia suhteita, tukea osapuolten taloudellista ja sosiaalista kehitystä sekä luoda oikeudenmukaiset kilpailuolosuhteet osapuolten väliselle kaupankäynnille. Tällä tavoin sopimus pyrkii osaltaan edistämään maailmankaupan vakaata kehitystä ja laajentamista.

2 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala. Sopimusta sovelletaan sopimusvaltioiden alkuperää oleviin, harmonoidun tarvarankuvaus- ja koodausjärjestelmän (HS) ryhmiin 25—97 kuuluviin teollisuustuotteisiin, eräisiin jalostettuihin maataloustuotteisiin A-pöytäkirjassa sovitun mukaisesti sekä kalaan ja muihin meren tuotteisiin II liitteen määräysten mukaisesti. A-pöytäkirjan pohjalta EFTA-valtiot voivat soveltaa maatalouden raaka-aineiden hinnantasaustoimenpiteitä Puolan suhteen. Kukin EFTA-valtio myöntää jalostettujen maataloustuotteiden tuonnissa Puolalle saman kohtelun kuin se on myöntänyt Euroopan talousyhteisölle 1.1.1991. Puola puolestaan myöntää A-pöytäkirjan VII taulukossa mainittujen jalostettujen maataloustuotteiden osalta EFTA-valtioille saman tullikohtelun kuin se myöntää EY:stä tapahtuvassa tuonnissa. Näiden tuotteiden myöhemmin määritettävä teollisuussuoja poistetaan asteittain vuoteen 1999 mennessä.

Sopimuksen ulkopuolelle jäävät I liitteessä mainitut tuotteet, jotka ovat pääosin myös EFTA-valtioiden ja Euroopan talousyhteisön välillä tehtyjen vapaakauppasopimusten ulkopuolella. Suomen osalta ulkopuolelle on jätetty vain eräät albumiinit.

3 artikla. Artikla koskee alkuperäsääntöjä ja tullihallintojen välistä yhteistyötä, josta on

sovittu erillisessä B-pöytäkirjassa. Alkuperäsäännöt noudattavat EFTA- ja EY-kaupassa sovellettuja periaatteita. Artiklan 2 kohdassa todetaan sopimusvaltioiden ryhtyvän asianmukaisiin toimiin tuonti- ja vientitulleihin ja -rajoituksiin liittyvien artiklojen soveltamiseksi tehokkaalla ja yhdenmukaisella tavalla ottaen huomioon tarpeen vähentää mahdollisuuksien mukaan kaupalle määrättyjä muodollisuuksia.

4 artikla. Artikla sisältää määräykset tuontitulleista ja vaikutukseltaan niitä vastaavista maksuista.

Artiklan 1 kohdan mukaan uusia tuontitulleja ja vaikutukseltaan niitä vastaavia maksuja ei oteta käyttöön.

Artiklan 2 kohdan mukaan EFTA-valtiot poistavat sopimuksen tullessa voimaan Puolan alkuperätuotteilta kaikki voimassa olleet tullit ja vaikutukseltaan niitä vastaavat maksut lukuun ottamatta III liitteessä mainittuja tuotteita. Liitteen A-tilukossa on Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (CECA) tuotteita, joiden osalta Itävalta ja Ruotsi poistavat tullit asteittain vuoteen 1997 mennessä, B-tilukossa eräitä muovituotteita, joiden osalta Norja ja Ruotsi poistavat tullit asteittain vuoteen 1996 mennessä ja C-, D- ja E-tilukoissa tekstiili- ja vaatetuotteita, joiden osalta Itävalta, Norja ja Ruotsi poistavat tullit asteittain vuoteen 1998 mennessä.

Artiklan 3 kohdan mukaan Puola poistaa EFTA-valtioiden alkuperätuotteilta tuontitullit viidessä yhtä suuressa erässä vuosina 1995—1999. IV liitteessä olevien tuotteiden tullit poistetaan sopimuksen tullessa voimaan. V liitteessä olevien tuotteiden tullinalennukset alkavat vuonna 1994 ja päättyvät vuonna 2002. Samassa yhteydessä poistetaan vaikutukseltaan tulleja vastaavat maksut, jotka ovat voimassa sopimuksen tullessa voimaan. Puola poistaa II liitteessä mainittujen kalan ja meren tuotteiden tullit; poikkeuksen tästä muodostavat silakat,

joiden tulli poistetaan 1 artiklan 4 kohdan mukaan vuoteen 1999 mennessä. Lisäksi Puolalla on vastavuoroisuuden pohjalta eräitä muita rajoituksia tietyille EFTA-maille. Suomen osalta nämä koskevat lohta ja silakkaa.

5 artikla. Perustulli, josta perättäiset alennukset lasketaan, on 29 helmikuuta 1992 sovellettava suosituimmuustulli.

6 artikla. Artikla koskee fiskaalisia tulleja, joihin sovelletaan sopimuksen 4 artiklan 1 — 3 kappaleiden määräyksiä lukuun ottamatta C-pöytäkirjaan sisältyviä poikkeuksia. C-pöytäkirjaan sisältyy EFTA-valtioista Islannin, Liechtensteinin ja Sveitsin fiskaalisten tullien luettelot. Näiden tuotteiden osalta fiskaalisia tulleja ei poisteta sopimuksen tullessa voimaan, mutta mikäli tuotteiden tai vastaavanlaisten tuotteiden valmistus aloitetaan kyseisissä maissa, tullit tullaan poistamaan.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimusvaltiot voivat korvata fiskaalisen tullin tai tullin fiskaalisen osan sisäisellä verolla.

7 artikla. Artikla koskee vientitulleja ja vaikutukseltaan niitä vastaavia maksuja.

Artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan uusia vientitulleja ja vaikutukseltaan niitä vastaavia maksuja ei oteta käyttöön ja nyt sovellettavat tullit poistetaan, lukuun ottamatta VI liitteessä lueteltuja poikkeuksia. VI liite sisältää määräykset Islannin vientitullijärjestelmästä jonka mukaan tiettyjä kalatuotteiden vientitulleja ja vaikutukseltaan vastaavia maksuja ei poisteta sopimuksen tullessa voimaan.

8 artikla. Artikla koskee tuonnille asetettuja määrällisiä tai niitä vastaavia rajoituksia. EFTA-valtiot ja Puola eivät keskinäisessä kaupassaan ota käyttöön uusia tuontia koskevia määrällisiä rajoituksia eivätkä ryhdy toimenpiteisiin, joilla on vastaava vaikutus.

EFTA-valtiot poistavat sopimuksen voimaantullessa tuontia koskevat määrälliset rajoitukset ja toimenpiteet, joilla on vastaava vaikutus. Sopimuksen ulkopuolelle jäävät VII liitteessä mainitut tuotteet, joiden osalta EFTA-valtiot poistavat kyseiset rajoitukset siirtymäkauden loppuun mennessä. Suomi poistaa kaikki määrälliset tuontirajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet heti sopimuksen voimaantullessa.

Puola poistaa sopimuksen voimaantullessa EFTA-valtioiden tuontia koskevat määrälliset rajoitukset ja toimenpiteet, joilla on vastaava vaikutus. Sopimuksen ulkopuolelle jäävät VIII

liitteessä mainitut tuotteet, joiden osalta Puola poistaa kyseiset rajoitukset siirtymäkauden loppuun mennessä.

9 artikla. Artikla koskee viennille asetettuja määrällisiä tai niitä vastaavia rajoituksia. EFTA-valtiot ja Puola eivät keskinäisessä kaupassaan ota käyttöön uusia vientiä koskevia määrällisiä rajoituksia eivätkä ryhdy toimenpiteisiin, joilla on vastaava vaikutus.

EFTA-valtiot poistavat sopimuksen voimaantullessa vientiä koskevat määrälliset rajoitukset ja toimenpiteet, joilla on vastaava vaikutus. Sopimuksen ulkopuolelle jäävät IX liitteessä mainitut tuotteet. Suomi säilyttää tässä artiklassa tarkoitettujen rajoitukset rautapohjaisen romun ja jätteen (HS 72.04) sekä romutettavaksi tarkoitettujen alusten (HS 89.08) osalta.

Puola poistaa sopimuksen voimaantullessa vientiä koskevat määrälliset rajoitukset ja toimenpiteet, joilla on vastaava vaikutus. Sopimuksen ulkopuolelle jäävät X liitteessä mainitut tuotteet, joiden osalta Puola poistaa kyseiset rajoitukset vuoden 1996 loppuun mennessä. Tämän jälkeen Puola voi vielä ylläpitää eräiden värikkien metallien romujen vientirajoituksia.

10 artikla. Artikla sisältää kansainvälisiin sopimuksiin tavanomaisesti sisältyvän määräyksen, ettei sopimuksella voida rajoittaa sopimusvaltion oikeutta määrätä tuonti- ja vientikieltoja tiettyjen yleisten etujensa suojelemiseksi. Tällaisia ovat yleinen järjestys ja turvallisuus sekä ympäristön suojeleminen ja historialliset arvot. Määräysten tulee kuitenkin kohdella tasapuolisesti kaikkia kauppakumppaneita.

11 artikla. Artikla sisältää määräykset valtion monopolista.

Artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltioiden tulee varmistaa, että niiden kaupallista toimintaa harjoittavat monopolit mukautetaan tämän sopimuksen D-pöytäkirjan määräysten mukaisiksi siten, että ne noudattavat syrjimättömyyden periaatetta muiden sopimusvaltioiden kansalaisia kohtaan.

Artiklan 2 kohdassa määritellään valtion monopolit, joihin artiklan määräyksiä sovelletaan. Suomessa toimivat valtion monopolit joutuvat noudattamaan Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen asianomaisia määräyksiä. Artikla ei aseta suomalaisille monopolille näitä määräyksiä laajempia velvoitteita.

12 artikla. Artikla sisältää valmisteilla olevien teknisten määräysten tietojenvaihtomenettelyä koskevia sääntöjä. Se velvoittaa EFTA-valtioita ja Puolaa ilmoittamaan toisilleen mah-

dollisimman varhaisessa vaiheessa valmisteilla olevista teknisistä määräyksistä ja niiden lisäyksistä XI liitteessä määrättyllä tavalla. Artiklaan liittyy kahden vuoden siirtymäaika.

Suomelle ei aiheudu lisävelvoitteita tietojenvaihtomenettelystä Puolan kanssa, sillä Suomi toimittaa jo EFTA-konvention H liitteen mukaan kaikki tiedot näistä määräyksistä EFTA:an, joka välittää ne edelleen Puolalle. Järjestelmän avulla Suomi voi seurata Puolan lainsäädäntöä ja ryhtyä artiklan mukaisiin toimenpiteisiin, jos se katsoo valmisteilla olevien määräysten muodostavan kaupan teknisen esteen. Artikla ei aiheuta muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

13 artikla. Artikla käsittelee maataloustuotteiden kauppaa. Siinä sopimusvaltiot sitoutuvat edistämään maatalouskaupan kehitystä kansallisen maatalouspolitiikkansa asettamissa puitteissa. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Puola toisaalta ja EFTA-valtiot toisaalta ovat solmineet kahdensivuiset maatalouskauppasopimukset. Suomen ja Puolan maatalouspöytäkirjaa selostetaan jäljempänä.

Sopimusvaltiot sitoutuvat soveltamaan eläinten, kasvien ja ihmisten terveyttä koskevia määräyksiään ilman syrjintää. Valtiot sitoutuvat myös siihen, että ne eivät ota käyttöön uusia toimenpiteitä, jotka aiheuttavat kaupalle kohtuutonta haittaa.

14 artikla. Artiklassa säädetään, ettei sopimusvaltio saa sisäisin verotuksellisin toimin tehdä tyhjäksi niitä etuja, joita toinen sopimusvaltio sopimuksen nojalla saa.

Artiklan 2 kohdassa edellytetään erityisesti, ettei sopimusvaltio saa palauttaa toiseen sopimusvaltioon vietyyn tuotteeseen kohdistuneita välillisiä tai välittömiä veroja enempää kuin todella maksetun kokonaismäärän.

15 artikla. Artiklan mukaan EFTA-valtioiden ja Puolan väliseen kauppaan liittyvien maksujen siirtoa ei saa estää eikä niihin liittyviä lyhyen ja keskipitkän aikavälin luottoja rajoittaa hallinnollisin tai valuuttamääräyksiin.

Artiklan 3 kohdassa Puola varaa itselleen oikeuden soveltaa Kansainvälisen valuuttarahaston sallimia ja ei-diskriminatorisia valuuttarajoituksia lyhyen ja keskipitkän aikavälin luottoihin, kunnes maan valuutan täysi vaihdettavuus on toteutettu.

16 artikla. Artikla koskee julkisia hankintoja. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolten

tavoitteena on vapauttaa julkisten hankintojen markkinat mahdollisimman tehokkaasti.

Artiklan 2 kohdan mukaan EFTA-valtiot myöntävät sopimuksen voimaantulosta lähtien puolalaisille yrityksille luvan ryhtyä sopimusentekoon omilla julkisilla hankintamarkkinoillaan GATT:in hankintasäännösten mukaisesti. Taloudellisista olosuhteista johtuen Puola puolestaan myöntää EFTA-valtioiden yrityksille oikeuden ryhtyä sopimusentekoon asteittain omilla julkisilla hankintamarkkinoillaan.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimusvaltioiden tulee mahdollisimman pian sopimuksen voimaantulon jälkeen laatia säännöt ja ohjeet julkisia hankintoja koskevan artiklan soveltamisalasta, jotta vapaa pääsy ja vastavuoroisuus sopimusvaltioiden hankintamarkkinoille olisi turvattu eikä syrjintää saa esiintyä tämän sopimuksen sopimusvaltioiden välillä. Sopimusvaltioiden välisten etujen ja velvollisuuksien tulee olla yhtäläiset viimeistään siirtymäkauden lopussa.

Artiklan 4 kohdan mukaan sekakomitea päättää julkisten hankintamarkkinoiden vapauttamista koskevista käytännön menettelytavoista, mm. sovellettavista säännöistä, niiden soveltamisalasta sekä hankintamarkkinoiden vapauttamisen aikataulusta.

Artiklan 5 kohdan mukaan Puola pyrkii liittymään tullimaksuja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen puitteissa annettuihin julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin. EFTA-valtiot ovat jo aikaisemmin sitoutuneet noudattamaan julkisten hankintojen GATT-sopimusta.

Euroopan talousaluetta koskevasta sopimuksesta johdettavat julkisten hankintojen säädökset ovat menettelyä ja tietojenvaihtoa koskevilta osiltaan yksityiskohtaiset eikä artikla lisää niiltä osin Suomen velvoitteita. Julkisia hankintoja koskevaa artiklaa voidaan pitää Suomen kannalta merkittävänä. Julkisten hankintamarkkinoiden avautuminen parantaa suomalaisten toimittajien mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuihin myös Puolassa.

17 artikla. Artikla sisältää teollis- ja tekijänoikeutta koskevat määräykset.

Artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät toimenpiteisiin syrjimättömän teollis- ja tekijänoikeussuojan takaamiseksi. Sopimusvaltioiden ennen tämän sopimuksen voimaantuloa solmimat ja tämän sopimuksen velvoitteet ylittävät kahden- tai monenväliset sopimukset muodostavat tästä poikkeuksen. Täl-

laisten sopimusten seurauksena ei kuitenkaan saa syntyä muiden sopimusvaltioiden kansalaisiin kohdistuvaa mielivaltaista tai epäoikeutettua syrjintää. Kahdenvälisistä sopimuksista on ilmoitettava muille sopijavaltioille 1.1.1994 mennessä. Sama koskee myös olemassa olevia ja tulevia monenkeskisiä sopimuksia, mukaan lukien alueellista taloudellista integraatiota koskevat sopimukset.

Henkisen omaisuuden suojelua koskevien määräysten sisällyttäminen uusiin eurooppalaiseen vapaakauppasopimukseen merkitsee immateriaalisten taloudellisten arvojen ja niiden tarvitseman suojan korostumista maailmankaupassa. Teollis- ja tekijänoikeudellisella sääntelyllä tavoitellaan sopimuksessa yhtäältä mahdollisimman korkeaa teollis- ja tekijänoikeudellista suojatasoa ja toisaalta sitä, ettei teollis- ja tekijänoikeuksille myönnettävä suoja voisi toimia vapaakauppaa tai kilpailua rajoittavana tekijänä. Eduskunta on hyväksynyt tavaramerkkilainsäädännön muuttamisen. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.2.1993 lukien.

18 artikla. Artikla sisältää yritysten kilpailusääntöjä koskevia määräyksiä.

Artiklan 1 kohdassa määritellään sopimuksen toimivuuden kanssa ristiriidassa olevat asiat, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti EFTA-valtioiden ja Puolan väliseen kauppaan.

Artiklan 2 kohdassa määritellään artiklan soveltamisala. Artiklan määräyksiä sovelletaan myös julkisiin yrityksiin sekä määrätyn rajoituksen myös yrityksiin, joille on myönnetty erityinen oikeus tai yksinoikeus.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimusvaltio voi ryhtyä toimenpiteisiin, jos se katsoo, että toisessa sopimusvaltiossa harjoitettu toiminta on tämän artiklan vastaista. Sopimusvaltio voi ryhtyä asiassa toimenpiteisiin 25 artiklan mukaisesti.

Artiklan kilpailupolitiikkaa koskevat yleiset periaatteet ovat lähtökohdiltaan Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen määräysten mukaisia, mutta eivät aseta Suomelle yhtä laajoja velvoitteita. Artikla ei aiheuta muutoksia lainsäädäntöön.

19 artikla. Artiklassa määritellään ne valtiotuen muodot, jotka ovat ristiriidassa sopimuksen asianmukaisen toiminnan kanssa. Eri valtiontukimuotoja arvioidaan XIII liitteessä esitettyjen kriteerien perusteella.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat Puolan oikeuden sopimuksen voimaantulosta vuoden 1996 loppuun saakka

myöntää enemmän tukea, kuin mitä XIII liitteessä määrätään EFTA-valtioille sallituista tukimääristä. Sekakomitea voi päättää Puolaa koskevan siirtymäajan pidentämisestä huomioon ottaen Puolan taloudellisen tilanteen.

Artiklan 4 kohdassa määrätään tietojenvaihtojärjestelmästä, jonka avulla sopimusvaltiot voivat varmistaa valtion tukitoimien avoimuuden. Tietojenvaihtoa koskevat määräykset on esitetty XIV liitteessä.

Artiklan 5 kohdassa määrätään sopimusvaltioiden oikeudesta ryhtyä toimenpiteisiin, jos toisen sopimusvaltion toiminta on ristiriidassa artiklan määräysten kanssa. Toimenpiteiden ehdot ja menettelytavat on esitetty suojatoimenpiteiden soveltamisessa noudatettavia menettelytapoja koskevassa 25 artiklassa.

Suomi on jo Euroopan talousaluetta koskevassa sopimuksessa sitoutunut noudattamaan tässä artiklassa esitetyn mukaisia, valtion tukea koskevia rajoituksia. Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen valtion tukea koskevat velvoitteet ovat artiklassa mainittuja laajemmat. Artiklan noudattamisesta ei siten aiheudu Suomelle lisävelvoitteita.

20 artikla. Artiklassa määrätään polkumyynnistä ja toimenpiteistä, joihin polkumyyntitapauksissa voidaan ryhtyä.

Sopimusvaltio voi ryhtyä GATT-sääntöjen ja tämän sopimuksen 25 artiklan mukaisesti vastatoimiin, jos se havaitsee, että polkumyyntiä harjoitetaan sen toisen sopimusosapuolen kanssa käymässä kaupassa.

Polkumyyntiä koskeva artikla on merkitykseltään tärkeä, ja siihen todennäköisesti joudutaan käytännössä vetoamaan. Artikla on Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten mukainen eikä aiheuta muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

21 artikla. Artikla sisältää määräykset tiettyjen tuotteiden tuontia koskevista suojatoimenpiteistä, joihin sopimusvaltio voi tämän sopimuksen 25 artiklan mukaisesti ryhtyä, jos toisesta sopimusvaltiosta tapahtuvalla tuonnilla on artiklassa tarkemmin määriteltyjä haitallisia seurauksia kilpailevien tuotteiden tuottajille tai jollekin talouden sektorille tuojasopimusvaltion alueella.

Artikla on Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten mukainen eikä aiheuta muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

22 artikla. Artikla sisältää rakenteellista sopeuttamista koskevia määräyksiä. Puola voi kehittyvien tai vaikeuksissa ja uudelleenjärjes-

telyn alaisina olevien merkittävien teollisuudenalojen suojelemistarkoituksessa soveltaa eräitä määräaikaista, tämän sopimuksen 4 artiklan määräyksistä poikkeavia toimenpiteitä.

Toimenpiteillä tarkoitetaan korotettuja tullimaksuja, joita koskevat tarkemmat määräykset on esitetty tämän artiklan 3 kohdassa. Puola saa soveltaa tässä artiklassa tarkoitettuja määräaikaista toimenpiteitä enintään viiden vuoden ajan sopimuksen voimaantulosta ja niistä on luovuttava viimeistään siirtymäkauden päätyttyä. Toimenpiteitä ei kuitenkaan voida ottaa käyttöön sellaisten tuotteiden osalta, joita koskevien tullien ja määrällisten rajoitusten tai maksujen tai vaikutuksiltaan vastaavien toimenpiteiden poistamisesta on kulunut yli kolme vuotta.

Artiklan 6 kohdan mukaan Puola tiedottaa sekakomitealle poikkeustoimenpiteistä, joihin se aikoo ryhtyä sekä toimittaa aikataulun, josta selviää, missä aikataulussa Puola poistaa tämän artiklan mukaisina poikkeustoimenpiteinä soveltamansa tullit. EFTA-valtion pyynnöstä asiasta neuvotellaan sekakomiteassa jo ennen poikkeustoimenpiteisiin ryhtymistä. Sekakomitea voi päättää poikkeustoimenpiteiden soveltamisaikataulusta.

Suomen ja Puolan kauppasuhteita sääntelee siirtymäkauden ajan pääosin KEVSOS-sopimus. KEVSOS-sopimuksen tarjoama markkinoillepääsy säilyy, kunnes tämä EFTA-Puola vapaakauppasopimus täysin kattaa sen osapuolille tarjoamat edut eli kunnes hidastuslistatullit ja muut siirtymäajan rajoitukset ovat poistuneet. KEVSOS-etujen rajaukseksi voidaan katsoa tämän sopimuksen 33 artiklan määräys siitä, että Puola voi rakenteellista sopeuttamista koskevan artiklan nojalla ryhtyä kehittyvillä teollisuudenaloilla suojatoimenpiteisiin myös Suomea vastaan, kuitenkin sillä edellytyksellä, että Suomesta tulevalle tuonnilla on olennaista vaikutusta kyseistä teollisuudenalaa koskeviin häiriöihin. Puolan on neuvoteltava Suomen kanssa ennen toimenpiteisiin ryhtymistä.

23 artikla. Artikla koskee jälleenvientiä ja vakavaa pulaa. Sopimusvaltio voi ryhtyä 25 artiklan mukaisesti suojatoimenpiteisiin, jos kyseisen tuotteen jälleenvientiin kolmansiin maihin kohdistetaan määrällisiä vientirajoituksia tai siihen asetetaan vientitulleja tai muita vastaavia maksuja. Suojatoimenpiteisiin voidaan myös ryhtyä, jos vientitullien, niitä vastaavien maksujen tai määrällisten rajoitusten noudat-

taminen johtaa vakavaan pulaan viennin kannalta välttämättömän tuotteen osalta.

24 artikla. Artikla sisältää turvalausekkeen sopimuspuolen maksutasevaikeuksien varalta. Sopimuspuoli voi ryhtyä GATT-sääntöjen mukaisiin rajoittaviin toimenpiteisiin joutuessaan maksutasevaikeuksiin tai vakavan maksutaseuhan alaiseksi. Toimenpiteet poistetaan asteittain olosuhteiden niin salliessa. Sopimusvaltiot tiedottavat toisille sopimusvaltioille ja sekakomitealle välittömästi toimenpiteiden käyttöönotosta ja mahdollisuuksien mukaan myös toimenpiteiden poistamisaikataulusta. Sopimusvaltiot pyrkivät pidättäytymään rajoittavien toimenpiteiden käyttöönotosta maksutasetarkoituksiin.

25 artikla. Artikla sisältää määräykset menettelystä ryhdyttäessä sellaisiin suojatoimenpiteisiin, joihin sopimuksen 18, 19, 20, 21, 23 ja 31 artikloissa viitataan.

Sopimusvaltiot pyrkivät ennen suojatoimenpiteisiin ryhtymistä ratkaisemaan välillään olevat erimielisyydet keskenään neuvotteluteitse. Sopimusvaltio tiedottaa toisille sopimusvaltioille ja sekakomitealle, jolla on ongelman selvittämisessä keskeinen rooli, välittömästi aikomuksistaan ryhtyä suojatoimenpiteisiin. Sekakomitealle tulee antaa kaikki tarvittava tieto ja asian tutkinnassa tarvittava apu. Ellei sekakomitea eri tapauksissa määritellyssä määräajassa löydä ratkaisua ongelmaan ja ongelma on edelleen olemassa, saa kyseinen sopimusvaltio ryhtyä suojatoimenpiteisiin.

Suojatoimenpiteistä on välittömästi tiedotettava sopimusvaltioille ja sekakomitealle ja ne on rajoitettava sopimuksen toimintaa mahdollisimman vähän haittaaviin toimenpiteisiin. Suojatoimenpiteet voidaan kohdistaa ainoastaan siihen nimenomaiseen sopimusvaltioon, joihin kyseinen ongelma kohdistuu. Sekakomitean tulee jatkuvasti pyrkiä suojatoimenpiteiden poistamiseen.

Välittömiä poikkeustoimia edellyttävissä tilanteissa voi kyseinen sopimusvaltio ryhtyä artikloissa 20, 21 ja 23 tarkoitetuissa tapauksissa sekä valtion tuen osalta tapauksessa, jolla on suoranaista ja välitöntä haittaa osapuolten väliselle kaupalle suojatoimenpiteisiin vahingon välttämiseksi ennen asian saattamista sekakomitean käsittelyyn.

26 artikla. Artikla sisältää kansainvälisissä sopimuksissa yleisesti käytetyn määräyksen siitä, ettei sopimus estä sopimusvaltiota ryhtymästä toimiin, joilla se estää turvallisuutensa

kannalta tärkeiden asiakirjojen paljastumisen tai asekauppaan tai varusteluun liittyvät itselleen haitalliset toimet. Samoin sallitaan poikkeustoimet sotatilan tai vakavan kansainvälisen jännitystilän aikana.

27—28 artiklat. Sopimuksen hallinto kuuluu sopimuksen nojalla perustettavalle sekakomitealle, jossa kaikki sopimusvaltiot ovat edustettuina. Sekakomitea kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Sen tehtävänä on varmistaa sopimuksen asianmukainen täytäntöönpano sekä tutkia mahdollisuuksia laajentaa EFTA-valtioiden ja Puolan välisen kaupan esteiden poistamista. Kantansa sekakomitea ilmaisee yksimielisesti, mikä merkitsee sitä, että jokaisella sopijapuolella on veto-oikeus.

29 artikla. Sopimus sisältää evoluutiolausekkeen. Kukin sopimusvaltio voi esittää sopimuksen laajentamista alueille, joita se ei nykyisellään koske. Sekakomitea voidaan määrätä tutkimaan esitystä ja antamaan suosituksia toimenpiteistä. Sopimuspuolten on ratifioitava tai muuten hyväksyttävä omien menettelytapojensa mukaisesti esityksistä johtuvat muutokset.

30 artikla. Artikla koskee palveluja ja investointeja. Artiklassa tunnustetaan niiden kasvava merkitys. Sopimusvaltiot pyrkivät kehittämään ja laajentamaan Euroopan integraation puitteissa myös näiden alojen markkinoiden asteittaista vapauttamista ja vastavuoroista avaamista ottaen huomioon GATTin puitteissa tällä alalla tapahtuvan kehityksen. Palvelujen kauppaa ja investointeja koskevista kysymyksistä keskustellaan sekakomiteassa.

Suomi sitoutuu Euroopan talousaluetta koskevassa sopimuksessa palvelujen kaupan ja investointien vapauttamiseen. Artikla ei aiheuta muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

31 artikla. Artikla velvoittaa sopimusvaltiot ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin sopimuksesta johtuvien sitoumustensa täyttämiseksi.

32 artikla. Artiklassa annetaan sekakomitealle oikeus päättää sopimusliitteiden ja pöytäkirjojen muuttamisesta.

33 artikla. Tämä Suomen kannalta keskeinen artikla koskee EFTA-Puola sopimuksen suhdetta muihin sopimuksiin ja erityisesti KEVSOS-sopimukseen.

Artiklan 1 kohdan mukaan sopimusta sovelletaan yhtäältä kunkin EFTA-valtion ja toi-

saalta Puolan välisiin kauppasuhteisiin, mutta ei EFTA-valtioiden keskinäiseen kauppaan, eikä sopimuksessa toisin määrätä.

Artiklan 2 (a) kohdassa sovitaan KEVSOS-sopimuksen voimassa pitämisestä kunnes EFTA-sopimus on korvannut KEVSOS-edut. Artiklan 2 (b) kohdassa todetaan ne artikkelit EFTA-sopimuksesta, joita sovelletaan KEVSOS-sopimukseen. Artiklojen avulla täsmennetään ja laajennetaan KEVSOS-sopimuksen soveltamista.

Artiklan 2 (c) kohdassa todetaan, että liitteissä XV ja XVI esitetään erityiset säännöt 33 artiklan soveltamisesta.

XV liitteessä muutetaan KEVSOS-sopimuksen alkuperäselvitysmenettelyä EFTA-sopimuksen mukaiseksi.

XVI liitteen kirjeenvaihdolla Suomi ja Puola sopivat järjestelystä, jolla Puola asettaa tiettyjen tuoteryhmien Suomesta tapahtuvalle tuonnille tullit. Samalla Puola myöntää näissä tuotteissa Suomen tuonnille kiintiöidyt preferenssikohtelut.

34—40 artiklat. Artiklat sisältävät tavanomaisia yleisiä määräyksiä tulliliitoista, vapaakauppa-alueista ja rajakaupasta, alueellisesta soveltamisesta, sopimuksen muuttamisesta, sopimukseen liittymisestä, irtisanomisesta ja lakkaamisesta, voimaantulosta ja tallettajasta.

2. Suomen ja Puolan välinen maatalouspöytäkirja

Maatalouspöytäkirjan 1 artiklassa ja I liitteessä määritellään ne Puolasta peräisin olevat maataloustuotteet, joille Suomi myöntää tullivapauden. Suomi varaa artiklassa myös oikeuden ns. maatalousraaka-aineiden hinnantasaamiseen tuonnissaan tai viennissään EFTA-konvention tai Suomen ja EY:n välisen sopimuksen mukaisesti. Alkuperäsäännöt esitetään pöytäkirjan II liitteessä.

Pöytäkirjan 3 artiklassa sovitaan neuvottelumahdollisuudesta sen asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi taikka mahdollisten ongelmien selvittämiseksi.

Pöytäkirjan 4 artiklassa määritellään toimenpiteet, joihin sopimuspuoli voi ryhtyä lisääntyneen tuonnin aiheuttaman tuotannollisen tai taloudellisen uhan edessä.

Pöytäkirjan 5 artikla sisältää evoluutiolausekkeen, jonka perusteella sopimuspuolet voi-

vat jommankumman pyynnöstä neuvotella keskinäisen maataloustuotekauppansa edelleen vaivauttamiseksi.

Pöytäkirjan 6 artiklan mukaan se korvaa KEVSOS-sopimukseen liittyvän maatalouspöytäkirjan (Ptk 1). Nyt neuvotellun maatalouspöytäkirjan tuotekate vastaa KEVSOS-sopimuksen maatalouspöytäkirjan tuotekatetta tiettyin uusin myönnytyksin, joista tärkeimpiä on elintarviketeollisuuden käyttöön tarkoitettujen jäädytettyjen mansikoiden ja vadelmien tuonti-kiintiö. Maataloustuotekauppaa koskeissa neuvotteluissa ei päästy yksimielisyyteen Puolan myönnytyksistä Suomelle, Puolan ylimitoitettujen vastavaatimusten johdosta, jotka erityisesti keskittyivät Suomen kannalta arkaan lihateollisuuteen. Neuvotteluissa Suomi veti osan myönnytyksistään pois ja luopui voimassaolevista KEVSOS-eduistaan maataloustuotteissa, jotta voitiin turvata tärkeämmät KEVSOS-edut teollisuustuotteissa.

Pöytäkirjan 7 artikla koskee pöytäkirjan voimassaoloa.

3. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1993 niiden allekirjoittajavaltioiden osalta, jotka ovat tallettaneet ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan, edellyttäen että Puola on yksi näistä valtioista. Mikäli valtio tallettaa ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa huhtikuun 1 päivän 1993 jälkeen, tulee sopimus

voimaan 39 artiklan määräysten mukaisesti. Maatalouspöytäkirja tulee voimaan samana päivänä kuin sopimus. Suomen ja Puolan välinen kirjeenvaihto tulee voimaan samaan aikaan sopimuksen ja maatalouspöytäkirjan kanssa.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Hallitusmuodon 61 § edellyttää, että veroista, myös tulliverosta, on säädettävä lailla. Sopimuksen ja kahdenvälisen maatalouspöytäkirjan tarkoittamien tullien poistuminen ja aleneminen hyväksyminen edellyttää näin eduskunnan suostumuksen.

Edellä esitetyn perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi EFTA-valtioiden ja Puolan välillä Genevessä 10 päivänä joulukuuta 1992 tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän Suomen ja Puolan välillä Genevessä 10 päivänä joulukuuta 1992 maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan.

Koska sopimus ja siihen liittyvä pöytäkirja sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

EFTA-valtioiden ja Puolan tasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Puolan välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Genevessä 10 päivänä joulukuuta 1992 EFTA-valtioiden ja Puolan tasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Genevessä 10 päivänä joulukuuta 1992 Suomen ja Puolan välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

3 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 19 päivänä maaliskuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Pekka Tuomisto

EFTA-valtioiden ja Puolan tasavallan välinen SOPIMUS

Johdanto

Itävallan tasavalta, Suomen tasavalta, Islannin tasavalta, Liechtensteinin ruhtinaskunta, Norjan kuningaskunta, Ruotsin kuningaskunta sekä Sveitsin liittovaltio (jäljempänä "EFTA-valtiot")

ja

Puolan tasavalta (jäljempänä "Puola"), jotka

palauttavat mieliin aikomuksensa osallistua aktiivisesti Euroopan taloudelliseen integraatioprosessiin ja ilmaisevat valmiutensa toimia yhteistyössä etsittäessä tapoja ja keinoja tämän monenkeskisen prosessin vahvistamiseksi;

ottavat huomioon EFTA-valtioiden ja Puolan kesäkuussa 1990 Göteborgissa allekirjoittaman julistuksen;

palauttavat mieliin lujan sitoutumisensa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin päätössiakirjaan, Uutta Eurooppaa koskevaan Pariisin Peruskirjaan ja erityisesti ETYKin taloudellista yhteistyötä Euroopassa koskevan Bonnin kokouksen päätössiakirjaan sisältyviin periaatteisiin;

ovat lujasti vakuuttuneita siitä, että tämä vapaakauppasopimus yhdessä tämän sopimuksen sopimusvaltioiden Euroopan yhteisöjen kanssa tekemien sopimusten kanssa tukee laajan ja yhtenäisen vapaakauppa-alueen luomista Eurooppaan ja täten merkittävästi edistää Euroopan integraatiota;

pitävät mielessä EFTA-valtioiden ja Puolan väliset taloudelliset ja yhteiskunnalliset eroavuudet sekä täten tunnustavat, että tämän sopimuksen tavoitteet tulisi saattaa sen asianomaisten määräysten avulla,

päättävät tässä tarkoituksessa poistaa asteittain lähes kaikki maiden välisen kaupan esteet Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleis-sopimuksen mukaisesti;

AGREEMENT

between the EFTA States and the Republic of Poland

Preamble

The Republic of Austria, the Republic of Finland, the Republic of Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation (hereinafter called the EFTA States) and

the Republic of Poland (hereinafter called Poland)

Recalling their intention to participate actively in the process of economic integration in Europe and expressing their readiness to co-operate in seeking ways and means to strengthen this multilateral process,

Having regard to the Declaration signed by the EFTA States and Poland in Gothenburg in June 1990,

Recalling their firm commitment to the Final Act of the Conference on Security and Co-operation in Europe, the Charter of Paris for a new Europe, and in particular the principles contained in the final document of the CSCE Bonn Conference on Economic Co-operation in Europe,

Firmly convinced that this Free Trade Agreement together with agreements of the States Parties to this Agreement with the European Communities, will foster the creation of an enlarged and harmonious free trade area within Europe, thus constituting an important contribution to European integration,

Bearing in mind the economic and social disparities between the EFTA States and Poland and thus recognizing that the objectives of this Agreement should be reached through its appropriate provisions,

Resolved to this end to eliminate progressively the obstacles to substantially all their trade, in accordance with the General Agreement on Tariffs and Trade,

ilmoittavat olevansa valmiit tutkimaan mahdollisuuksia kehittää ja syventää suhteitaan ulottaakseen ne tämän sopimuksen ulkopuolisille aloille;

ja

ottavat huomioon, että mitään tämän sopimuksen määräyksiä ei tule tulkita siten, että ne vapauttaisivat sopimusvaltiot niiden muista kansainvälisistä sopimuksista, erityisesti Tullitariffeja ja kauppaa koskevasta yleissopimuksesta johtuvista velvoitteista,

ovat päättäneet ylläolevan saavuttamiseksi tehdä tämän sopimuksen:

1 artikla

Tavoitteet

1. EFTA-valtiot ja Puola ottavat huomioon Puolan tarpeen turvata nopeutunut talouskehitys ja perustavat tämän sopimuksen määräysten mukaisesti asteittain vapaakauppa-alueen 31 päivänä joulukuuta 2001 päättyvän siirtymäajan kuluessa.

2. Tämän sopimuksen tavoitteena on markkinatalouksien välisiin kauppasuhteisiin perustuen:

(a) edistää EFTA-valtioiden ja Puolan välisen taloussuhteiden vakaata kehitystä niiden keskinäistä kauppaa laajentamalla ja täten tukea EFTA-valtioissa ja Puolassa taloudellisen toiminnan lisääntymistä, elin- ja työolosuhteiden parantamista sekä tuotannon kasvua ja vakaata rahataloutta;

(b) luoda oikeudenmukaiset kilpailuolosuhteet sopimusvaltioiden väliselle kaupalle; ja

(c) tällä tavoin kaupan esteitä poistamalla edistää Euroopan taloudellista integraatiota ja maailmankaupan vakaata kehitystä ja laajentumista.

2 artikla

Sovelletamisala

Sopimusta sovelletaan seuraaviin tuotteisiin, jotka ovat jonkin EFTA-valtion tai Puolan alkuperäituotteita:

(a) harmonoidun tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmän 25.—97. ryhmään kuuluvien tuotteisiin, lukuun ottamatta tuotteita, jotka luetaan I liitteessä;

(b) A pöytäkirjassa mainittuihin tuotteisiin

Declaring their readiness to examine, the possibility of developing and deepening their relations in order to extend them to fields not covered by this Agreement,

Considering that no provision of this Agreement may be interpreted as exempting the States Parties to this Agreement from their obligations under other international agreements, especially the General Agreement on Tariffs and Trade,

Have decided, in pursuit of the above, to conclude this Agreement:

Article 1

Objectives

1. The EFTA States and Poland, taking into account the need of Poland to ensure the accelerated development of its economy, shall gradually establish during a transitional period ending on 31 December 2001, a free trade area in accordance with the provisions of the present Agreement.

2. The objectives of this Agreement, which is based on trade relations between market economies, are:

(a) to promote, through the expansion of reciprocal trade, the harmonious development of the economic relations between the EFTA States and Poland and thus to foster in the EFTA States and in Poland the advance of economic activity, the improvement of living and employment conditions, and increased productivity and financial stability;

(b) to provide fair conditions of competition for trade between the States Parties to this Agreement;

(c) to contribute in this way, by the removal of barriers to trade, to European economic integration and the harmonious development and expansion of world trade.

Article 2

Scope

The Agreement shall apply:

(a) to products falling within Chapters 25 to 97 of the Harmonized Commodity Description and Coding System, excluding the products listed in Annex I;

(b) to products specified in Protocol A, with

kyseisessä pöytäkirjassa esitetyt järjestelyt asianmukaisesti huomioon ottaen; ja

(c) kalaan ja muihin meren tuotteisiin kuten II liitteessä määrätään.

3 artikla

Alkuperäsäännöt ja yhteistyö tullihallinnon alalla

1. Alkuperäsäännöt ja hallinnollisen yhteistyön muodot esitetään B pöytäkirjassa.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät asianmukaisiin toimiin, sekakomitean suorittamat säännölliset tarkastelut ja hallinnolliseen yhteistyöhön tarvittavat järjestelyt mukaan lukien, varmistaakseen, että sopimuksen 4—9, 14 ja 23 artiklan ja B pöytäkirjan määräyksiä sovelletaan tehokkaasti ja yhdenmukaisesti sekä vähentääkseen niin paljon kuin mahdollista kaupalle määrättyjä muodollisuuksia ja päästäkseen kaikkia osapuolia tyydyttäviin ratkaisuihin näiden määräysten toteuttamisesta johtuvien ongelmien osalta.

4 artikla

Tuontitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut

1. EFTA-valtioiden ja Puolan välisessä kaupassa ei oteta käyttöön uusia tuontitulleja eikä vaikutukseltaan vastaavia maksuja.

2. Tämän sopimuksen voimaantulopäivästä lukien EFTA-valtiot poistavat Puolan alkuperäituotteilta kaikki tuontitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut, lukuun ottamatta III liitteessä mainittuja tuotteita, joiden osalta tuontitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut poistetaan asteittain mainitun liitteen määräysten mukaisesti.

3. Puola poistaa EFTA-valtioiden alkuperäituotteilta asteittain, viitenä samansuuruisena vuotuisena eränä, tammikuun 1 päivästä 1995 alkaen kaikki tuontitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut, lukuunottamatta IV liitteessä mainittuja tuotteita, joiden osalta tullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut poistetaan tämän sopimuksen voimaantulopäivämäärällä ja V liitteessä mainittuja tuotteita, joiden osalta tullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut poistetaan asteittain mainitussa liitteessä esitetyn aikataulun mukaisesti.

due regard to the arrangements provided for in that Protocol;

(c) to fish and other marine products as provided for in Annex II; originating in an EFTA State or Poland.

Article 3

Rules of origin and co-operation in customs administration

1. Protocol B lays down the rules of origin and methods of administrative co-operation.

2. The States Parties to this Agreement shall take appropriate measures, including regular reviews by the Joint Committee and arrangements for administrative co-operation, to ensure that the provisions of Articles 4 to 9, 14 and 23 of the Agreement and Protocol B are effectively and harmoniously applied, and to reduce, as far as possible, the formalities imposed on trade, and to achieve mutually satisfactory solutions to any difficulties arising from the operation of those provisions.

Article 4

Customs duties on imports and charges having equivalent effect

1. No new customs duty on imports or charge having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Poland.

2. Upon the date of entry into force of this Agreement, the EFTA States shall abolish all customs duties on imports and any charges having equivalent effect for products originating in Poland, except for products specified in Annex III for which customs duties on imports and charges having equivalent effect shall be progressively abolished in accordance with the provisions laid down in that Annex.

3. For products originating in an EFTA State, Poland shall progressively abolish in five equal annual steps starting on 1 January 1995 all customs duties on imports and any charges having equivalent effect, except for products specified in Annex IV for which customs duties and charges having equivalent effect shall be abolished on the date of entry into force of this Agreement and for products specified in Annex V for which customs duties and charges having equivalent effect shall be progressively abolished in accordance with the timetable laid down in that Annex.

5 artikla

Perustullit

1. Jokaisen tuotteen osalta perustulli, johon tässä sopimuksessa annettuja peräkkäisiä alennuksia tulee soveltaa, on 29 päivänä helmikuuta 1992 sovellettu suosituimmuustulli.

2. Jos tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen jotakin tullinalennusta, erityisesti monenvälisten kauppaneuvottelujen Uruguayn kierroksen tuloksena syntyneestä tullisopimuksesta johtuvia alennuksia, sovelletaan kaikkiin maihin, nämä alennetut tullit korvaavat 1 kappalessa tarkoitettut perustullit kyseisestä aloittamispäivämäärästä lähtien.

3. Alennettuja tullevia, jotka on laskettu 4 artiklan mukaisesti, sovelletaan pyöristettyinä ensimmäiseen desimaaliin tai paljoustullien kohdalla toiseen desimaaliin.

6 artikla

Fiskaaliset tullit

1. Tämän sopimuksen 4 artiklan 1—3 kapaleiden määräyksiä sovelletaan myös fiskaaliin tulleviin, jollei C pöytäkirjasta muuta johdu.

2. Sopimusvaltiot voivat korvata fiskaalisen tullin tai tullin fiskaalisen osan sisäisellä verolla.

7 artikla

Vientitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut

1. EFTA-valtioiden ja Puolan välisessä kaupassa ei oteta käyttöön uusia vientitulleja tai vaikutukseltaan vastaavia maksuja.

2. Tämän sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen EFTA-valtiot poistavat kaikki vientitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut, jollei VI liitteestä muuta johdu.

3. Puola poistaa asteittain kaikki vientitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut. Nämä tullit ja maksut poistetaan viimeistään tammi-kuun 1 päivään 1997 mennessä.

Article 5

Basic duties

1. For each product the basic duty to which the successive reductions set out in this Agreement are to be applied, shall be the Most Favoured Nation rate of duty applicable on 29 February 1992.

2. If, after the entry into force of this Agreement, any tariff reduction is applied on an erga omnes basis, in particular reductions resulting from the tariff agreement concluded as a result of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations, such reduced duties shall replace the basic duties referred to in paragraph 1 as from the date when reductions are applied.

3. The reduced duties calculated in accordance with Article 4 shall be applied rounded to the first decimal place or, in case of specific duties, to the second decimal place.

Article 6

Customs duties of a fiscal nature

1. The provisions of paragraphs 1 to 3 of Article 4 shall also apply to customs duties of a fiscal nature, except as provided for in Protocol C.

2. The States Parties to this Agreement may replace a customs duty of a fiscal nature or the fiscal element of a customs duty by an internal tax.

Article 7

Customs duties on exports and charges having equivalent effect

1. No new customs duty on exports or charge having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Poland.

2. The EFTA States shall abolish on the entry into force of the Agreement any customs duties on exports and any charges having equivalent effect, except as provided for in Annex VI.

3. Poland shall progressively abolish any customs duties on exports and any charges having equivalent effect. Such duties and charges shall be eliminated at the latest on 1 January 1997.

8 artikla

Määrälliset tuontirajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet

1. EFTA-valtioiden ja Puolan välisessä kaupassa ei oteta käyttöön uusia tuontia koskevia määrällisiä rajoituksia tai vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä.

2. Tämän sopimuksen voimaantulopäivästä lähtien EFTA-valtiot poistavat tuontiaan koskevat määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet, jollei VII liitteestä muuta johdu.

3. Puola poistaa EFTA-valtioiden alkuperä-tuotteiden osalta tuontiaan koskevat määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet VIII liitteessä esitettyjen määräysten ja aikataulun mukaisesti.

9 artikla

Määrälliset vientirajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet

1. EFTA-valtioiden ja Puolan välisessä kaupassa ei oteta käyttöön uusia vientiä koskevia määrällisiä rajoituksia tai vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä.

2. Tämän sopimuksen voimaantulopäivästä lähtien EFTA-valtiot poistavat vientiään koskevat määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet, jollei IX liitteestä muuta johdu.

3. Tämän sopimuksen voimaantulopäivästä lähtien Puola poistaa vientiään koskevat määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet, jollei X liitteestä muuta johdu.

10 artikla

Yleiset poikkeukset

Tämä sopimus ei estä sellaisten tuonti-, vienti- tai kauttakuljetuskieltojen tai -rajoitusten käyttöä, jotka ovat tarpeen julkisen moraalien, yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden, ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän sekä ympäristön suojelemiseksi, taiteellista, historiallista tai muinaistieteellistä arvoa omaavien kansallisaarteiden suojelemiseksi, henkisen omaisuuden suojelemiseksi tai kultaa ja hopeaa koskevien sääntöjen vuoksi. Tällaiset

Article 8

Quantitative restrictions on imports and measures having equivalent effect

1. No new quantitative restriction on imports or measures having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Poland.

2. Quantitative restrictions and measures having equivalent effect on imports into the EFTA States shall be abolished on the date of entry into force of the Agreement, except as provided for in Annex VII.

3. Quantitative restrictions and measures having equivalent effect on imports into Poland of products originating in the EFTA States shall be abolished in accordance with the provisions and the timetable laid down in Annex VIII.

Article 9

Quantitative restrictions on exports and measures having equivalent effect

1. No new quantitative restriction on exports or measures having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Poland.

2. Quantitative restrictions on exports from the EFTA States and measures having equivalent effect shall be abolished on the date of entry into force of the Agreement, except as provided for in Annex IX.

3. Quantitative restrictions on exports from Poland and measures having equivalent effect shall be abolished on the date of entry into force of the Agreement, except as provided for in Annex X.

Article 10

General exceptions

This Agreement shall not preclude prohibitions or restrictions on imports, exports or goods in transit justified on grounds of public morality, public policy or public security; the protection of health and life of humans, animals or plants and the environment; the protection of national treasures of artistic, historic or archaeological value; the protection of intellectual property; or rules relating to gold or silver. Such prohibitions or restrictions shall

kiellot tai rajoitukset eivät saa kuitenkaan johtaa mielivaltaiseen syrjintään tai sopimusvaltioiden välisen kaupan peiteltyihin rajoituksiin.

11 artikla

Valtion monopolit

1. Sopimusvaltiot varmistavat, että luonteeltaan kaupalliset valtion monopolit mukauteetaan D pöytäkirjan määräyksiin siten, ettei EFTA-valtioiden eikä Puolan kansalaisia syrjitä tavaroiden hankinta- ja markkinointiedellystysten suhteen.

2. Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan kaikkiin elimiin, joiden kautta sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset, lain nojalla tai käytännössä, joko suoraan tai välillisesti valvovat sopimusvaltioiden välistä tuontia tai vientiä, määräävät niitä tai huomattavasti vaikuttavat niihin. Näitä määräyksiä sovelletaan samoin valtion toisille tahoille myöntämiin monopoleihin.

12 artikla

Teknisiä määräyksiä koskevien ehdotusten ilmoitusmenettely

1. EFTA-valtiot ja Puola ilmoittavat toisilleen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja XI liitteessä esitettyjen määräysten mukaisesti julkaistaviksi aikomiaan teknisiä määräyksiä ja niiden muutoksia koskevista ehdotuksista.

2. Sopimusvaltiot pyrkivät toimeenpanemaan tämän menettelyn kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta. Jos osoittautuu, että tämä ei ole täysin mahdollista, sekakomitea antaa lisäaikaa.

13 artikla

Maataloustuotteiden kauppa

1. Sopimusvaltiot ilmoittavat olevansa valmiit edistämään maatalouspolitiikkansa sallimissa puitteissa maataloustuotteiden kaupan tasapainoista kehitystä, ottaen huomioon maatalouden suuren merkityksen Puolan taloudelle.

2. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kunkin EFTA-valtion ja Puolan välillä on päätetty

not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction on trade between the States Parties to this Agreement.

Article 11

State monopolies

1. The States Parties to this Agreement shall ensure that any state monopoly of a commercial character be adjusted, subject to the provisions laid down in Protocol D, so that no discrimination regarding the conditions under which goods are procured and marketed will exist between nationals of the EFTA States and of Poland.

2. The provisions of this Article shall apply to any body through which the competent authorities of the States Parties to this Agreement, in law or in fact, either directly or indirectly supervise, determine or appreciably influence imports or exports between the States Parties to this Agreement. These provisions shall likewise apply to monopolies delegated by the State to others.

Article 12

Information procedure on draft technical regulations

1. The EFTA States and Poland shall notify each other, at the earliest practicable stage and in accordance with the provisions laid down in Annex XI, of draft technical regulations and draft amendments thereto, which they intend to issue.

2. The States Parties to this Agreement shall endeavour to implement this procedure within two years from the entry into force of the Agreement. If this does not turn out to be fully possible, the Joint Committee shall prolong this period.

Article 13

Trade in agricultural products

1. The States Parties to this Agreement declare their readiness to foster, in so far as their agricultural policies allow, harmonious development of trade in agricultural products, taking into account its high importance for Poland's economy.

2. In pursuance of this objective each individual EFTA state and Poland have concluded

maataloustuotteiden kauppaa helpottavia toimenpiteitä koskevasta kahdenvälisestä järjestelystä.

3. Sopimusvaltiot soveltavat eläinlääkintää, kasvinsuojelua ja ihmisten terveyttä koskevia säännöksiään syrjimättömällä tavalla, eivätkä ne ota käyttöön mitään uusia toimenpiteitä, jotka aiheuttavat kaupalle kohtuutonta haittaa.

14 artikla

Sisäinen verotus

1. Sopimusvaltiot pidättyvät kaikista sisäiseen verotukseen liittyvistä toimenpiteistä tai toimintatavoista, jotka joko suoraan tai välillisesti aiheuttaisivat syrjintää jonkin EFTA-valtion alkuperätuotteiden tai vastaavien Puolan alkuperätuotteiden välillä.

2. Jonkin sopimusvaltion alueelle viedyt tuotteet eivät saa hyötyä sisäisten verojen takaisinmaksusta enempää kuin niihin kohdistuneiden suorien tai välillisten verojen arvosta.

15 artikla

Maksut

1. EFTA-valtion ja Puolan väliseen kauppaan liittyviä maksuja ja näiden maksujen siirtoa sen sopimusvaltion alueelle, jossa maksun saajalla on kotipaikka, ei saa millään tavoin rajoittaa.

2. Sopimusvaltiot pidättyvät kaikista valuuttarajoituksista ja hallinnollisista rajoituksista, jotka koskevat sopimusvaltion vakinaisen asukkaan liiketoimet kattavia lyhyen tai keskipitkän ajan luottoja tai niiden myöntämistä, takaisinmaksua tai hyväksymistä.

3. Siihen saakka, kun Puolan valuutta on saatettu täysin vaihtokelpoiseksi Kansainvälisen valuuttarahaston VIII artiklan tarkoittamassa merkityksessä, Puola varaa itselleen oikeuden soveltaa valuuttarajoituksia, jotka liittyvät lyhyen ja keskipitkän ajan luottojen myöntämiseen tai ottamiseen siinä määrin kuin Puolan asema IMF:ssä sallii edellyttäen, että näitä rajoituksia sovelletaan syrjimättömällä tavalla niiden alkuperään nähden sekä, että niitä ei sovelleta ainoastaan tiettyihin tuotteisiin tai tietynlaisiin tuotteisiin.

a bilateral arrangement providing for measures to facilitate trade in agricultural products.

3. The States Parties to this Agreement shall apply their regulations in veterinary, plant health and health matters in a non-discriminatory way and shall not introduce any new measures that have the effect of unduly obstructing trade.

Article 14

Internal taxation

1. The States Parties to this Agreement shall refrain from any measure or practice of an internal fiscal nature establishing, whether directly or indirectly, discrimination between the products originating in an EFTA State and like products originating in Poland.

2. Products exported to the territory of one of the States Parties to this Agreement may not benefit from repayment of internal taxation in excess of the amount of direct or indirect taxation imposed on them.

Article 15

Payments

1. Payments relating to trade between an EFTA State and Poland and the transfer of such payments to the territory of the State, Party to this Agreement, where the creditor resides shall be free from any restrictions.

2. The States Parties to this Agreement shall refrain from any exchange or administrative restrictions on the grant, repayment or acceptance of short and medium-term credits covering commercial transactions in which a resident participates.

3. Until a full convertibility of Polish currency in the meaning of Art. VIII of the Agreement of the International Monetary Fund is introduced, Poland reserves the right to apply exchange restrictions connected with the granting or taking up of short and medium-term credits to the extent permitted according to Poland's status under the IMF, provided that these restrictions are applied in a non-discriminatory manner as regards the origin of the products and that they are not applied only to specific products or kinds of products.

16 artikla

Julkiset hankinnat

1. Sopimusvaltiot pitävät julkisten hankinta-markkinoidensa todellista vapauttamista tämän sopimuksen yhtenä toivottavana ja tärkeänä tavoitteena.

2. Tämän sopimuksen voimaantulosta lähtien EFTA-valtiot myöntävät puolalaisille yrityksille pääsyn sopimuskentekomenettelyihin omilla julkisten hankintojen markkinoillaan 12 päivänä huhtikuuta 1979 tehdyn Valtion hankintoja koskevan sopimuksen mukaisesti, sellaisena kuin se on muutettuna 2 päivänä helmikuuta 1987 tehdyllä muutospöytäkirjalla, joka neuvoteltiin Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen alaisuudessa. Puola takaa asteittain, ottaen huomioon taloudessaan tapahtuvat rakennemuutos- ja kehitysprosessit EFTA-valtioiden yrityksille mahdollisuuden tehdä sopimuksia sen julkisilla hankintamarkkinoilla samoja periaatteita noudattaen.

3. Niin pian kuin mahdollista tämän sopimuksen tultua voimaan sopimusvaltiot kehittävät ja sovittavat asteittain julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin osallistumista koskevat ohjeet, ehdot ja toimintatavat sellaisiksi, että ne takaavat vapaan markkinoillepääsyn ja avoimuuden ja ettei sopimusvaltioiden mahdollisten toimittajien välille synny syrjintää. Sopimusvaltioiden väliset oikeudet ja velvollisuudet tulee saattaa täysin tasapainoiksi viimeistään Puolan etua vähitellen poistavan siirtymäkauden lopussa.

4. Sekakomitea suosittelee tai hyväksyy ta-pauskohtaisesti tämän kehityksen käytännön muodollisuudet, muun muassa soveltamisalan, aikataulun ja sovellettavat säännöt sekä sellaisten yhteisöjen osoittaminen, jotka myöntävät julkisia hankintoja koskevia sopimuksia, kuten julkiset viranomaiset, julkiset yritykset sekä erikois- ja yksinoikeudet saaneet yksityiset yritykset.

5. Kyseiset sopimusvaltiot pyrkivät liittymään asianmukaisiin Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen alaisuudessa neuvoteltuihin sopimuksiin.

Article 16

Public procurement

1. The States Parties to this Agreement consider the effective liberalization of their respective public procurement markets as a desirable and important objective of this Agreement.

2. As of the entry into force of this Agreement, the EFTA States shall grant Polish companies access to contract award procedures on their respective public procurement markets according to the Agreement on Government procurement of 12 April 1979, as amended by a Protocol of Amendments of 2 February 1987, negotiated under the auspices of the General Agreement on Tariffs and Trade. Poland shall, taking into account the restructuring and development process of its economy, gradually ensure that companies from the EFTA States have access on the same principles to contract award procedures on its public procurement market.

3. As soon as possible after the entry into force of the Agreement, the States Parties to this Agreement shall progressively develop and adjust the rules, conditions and practices governing the participation in public procurement contracts, so as to ensure free access and transparency, and that there is no discrimination between potential suppliers from the States Parties to this Agreement. After a period of decreasing asymmetry in favour of Poland in their relations, a full balance of rights and obligations between the States Parties to this Agreement shall be established not later than at the end of the transitional period.

4. The Joint Committee shall recommend or agree, as appropriate, the practical modalities for this development including, inter alia, scope, timetable and rules to be applied, and designation of entities awarding public procurement contracts, that is public authorities, public undertakings and private undertakings which have been granted special or exclusive rights.

5. The States Parties concerned shall endeavour to accede to the relevant Agreements negotiated under the auspices of the General Agreement on Tariffs and Trade.

17 artikla

Henkisen omaisuuden suojeleminen

1. Sopimusvaltiot myöntävät ja takaavat syrjimättömän teollis- ja tekijänoikeudellisen suojelun, mukaan lukien toimenpiteet näiden oikeuksien myöntämiseksi ja täytäntöönpanemiseksi. Suojelua kehitetään asteittain ja ennen joulukuun 31 päivää 1996 suojelun tulee olla samalla tasolla kuin se on sopimusvaltioiden alueella.

2. Sopimusvaltiot suostuvat noudattamaan joulukuun 31 päivään 1996 asti XII liitteessä lueteltujen monenvälisten sopimusten keskeisiä vaatimuksia; ne tekevät parhaansa pitääkseen ne samoin kuin muut monenväliset sopimukset, jotka helpottavat yhteistyötä teollisten ja tekijänoikeuksien alalla, pidättäen sopimusvaltioilla täysivaltaisen oikeuden päättää siitä.

3. Tässä sopimuksessa ”teollis- ja tekijänoikeuksien suoja” tarkoittaa erityisesti suojaa, joka annetaan tekijänoikeuksille, tietokoneohjelmat ja tietokannat sekä näiden kaltaiset oikeudet mukaanluettuina, tavaramerkeille, maantieteellisille merkinnöille, mallioikeuksille, patenteille, integroitujen piirien topografioille samoin kuin julkaisemattomille taitotietoa koskeville tiedoille.

4. (a) Sopimusvaltiot kohtelevat toistensa kansalaisia yhdenvertaisesti muiden maiden kansalaisten kanssa teollis- ja tekijänoikeudellisen omaisuuden alalla. Kaikki hyöty, suosituimmuus, edut ja vapautukset, jotka johtuvat:

(i) sopimusvaltion voimassa olevista kahdenvälisistä sopimuksista tämän sopimuksen tullessa voimaan, sellaisena kuin siitä ilmoitetaan sopimusvaltioille 1 päivään tammikuuta 1994 mennessä ja

(ii) olemassa olevista tai tulevista monenvälisistä sopimuksista, mukaan lukien alueelliset taloudellista integraatiota koskevat sopimukset, joiden osapuolia kaikki sopimusvaltiot eivät ole,

voidaan vapauttaa tästä velvoitteesta, edellyttäen että se ei johda muiden sopimusvaltioiden kansalaisiin kohdistuvaan mielivaltaiseen tai epäoikeutettuun syrjintään.

(b). Kaksi tai useampia sopimusvaltioita voivat tehdä uusia sopimuksia, jotka ylittävät tämän sopimuksen vaatimukset, edellyttäen, että nämä sopimukset ovat avoimina kaikille

Article 17

Protection of intellectual property

1. The States Parties to this Agreement shall grant and ensure non-discriminatory protection of intellectual property rights, including measures for the grants and enforcement of such rights. The protection shall be gradually improved and, before 31 December 1996, shall be of a level similar to that prevailing in the area of the States Parties to this Agreement.

2. The States Parties to this Agreement agree to comply before 31 December 1996 with the substantive standards of the multilateral agreements which are specified in Annex XII; they shall make best endeavours to adhere to them as well as to other multilateral agreements facilitating co-operation in the field of intellectual property rights, reserving the sovereign right of the States Parties to this Agreement to decide on it.

3. For the purpose of this Agreement, ”intellectual property protection” includes in particular protection of copyright, comprising computer programmes and databases, and neighbouring rights, trademarks, geographical indications, industrial designs, patents, topographies of integrated circuits, as well as undisclosed information on know-how.

4. (a) The States Parties to this Agreement shall not grant treatment less favourable to nationals of each other in the field of intellectual property than that accorded to nationals of any other country. Any advantage, favour, privilege or immunity deriving from:

(i) bilateral agreements in force for a State Party to this Agreement at the entry into force of this Agreement as notified to the other States Parties by 1 January 1994,

(ii) existing and future multilateral agreements, including regional agreements on economic integration to which not all of the States Parties to this Agreement are Parties,

may be exempted from this obligation, provided that it does not constitute an arbitrary or unjustifiable discrimination of nationals of the other States Parties.

(b). Two or more States Parties to this Agreement may conclude further agreements exceeding the requirements of this Agreement, provided that such agreements shall be open to

muille sopimusvaltioille samanlaisin ehdoin, ja että ne ovat valmiit ryhtymään sopimusneuvotteluihin hyvässä uskossa.

5. Sopimusvaltiot varmistavat, että niiden kansallisessa lainsäädännössä patenttien pakollisensointi on tasapuolista ja syrjimätöntä, siitä suoritetaan patenttilisenssin markkina-arvoa vastaava korvaus ja lisensointia valvotaan oikeudellisesti. Tällaisen lisenssin soveltamisala ja kesto rajoitetaan koskemaan tarkoitusta, johon lupa on myönnetty. Lisenssejä, joiden myöntäminen ei perustu niiden käyttöön, saa käyttää vain siinä määrin kuin on tarpeellista paikallisten markkinoiden tyydyttämiseksi kohtuullisin kaupallisin ehdoin.

6. Sopimusvaltiot varmistavat, että teollis- ja tekijänoikeuksien myöntämisessä, rekisteröinnissä tai ylläpitämisessä sekä täytäntöönpanossa noudatettavat menettelyt ovat oikeudenmukaisia ja kohtuullisia. Ne eivät saa olla tarpeettoman monimutkaisia ja kalliita eivätkä sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai aiheuttomia viivästyksiä. Täytäntöönpanomääräysten tulee koskea erityisesti velvoitteita, oikeudenhaltijalle aiheutuneen vahingon riittävää korvaamista sekä ennakkotoimenpiteitä, mukaan lukien *inaudita altera parte* -toimenpiteet.

7. (a) Sopimusvaltiot vahvistavat tarvittavat menettelytavat viranomaistensa välistä teknistä avunantoa ja yhteistyötä varten. Tämän vuoksi ne koordinoivat toimintansa asianomaisten kansainvälisten järjestöjen kuten Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) ja Euroopan patenttijärjestön (EPO) toiminnan kanssa.

(b) Sopimusvaltiot sitoutuvat järjestämään jonkin sopimusvaltion pyynnöstä viipymättä asiantuntijaneuvotteluja, jotka koskevat olemassa oleviin tai tuleviin henkisen omaisuuden harmonisointia, hallintoa ja täytäntöönpanoa koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin liittyvää toimintaa sekä toimintaa kansainvälisissä järjestöissä kuten Tullitariffeja ja kauppaa koskevassa yleissopimuksessa (GATT) ja Maailman henkisen omaisuuden järjestössä (WIPO) sekä sopimusvaltioiden suhteita kolmansii maihin henkistä omaisuutta koskevissa asioissa.

18 artikla

Yrityksiä koskevat kilpailusäännöt

1. Tämän sopimuksen asianmukaisen toiminnan kanssa ovat ristiriidassa seuraavat seikat,

all other States Parties to this Agreement on terms equivalent to those under the agreements and that they shall be ready to enter into good faith negotiations to this end.

5. The States Parties to this Agreement shall ensure in their national laws that compulsory licensing of patents shall be non-exclusive, non-discriminatory, subject to compensation commensurate with the market value for the licence of the patent and to judicial review. The scope and duration of such licence shall be limited to the purpose for which it was granted. Licences granted on the ground of non-working shall be used only to the extent necessary to satisfy the local market on reasonable commercial terms.

6. The States Parties to this Agreement shall ensure that the procedures for grant or registration or maintenance of intellectual property rights and the enforcement procedures be fair and equitable. They shall not be unnecessarily complicated and costly, or entail unreasonable time-limits or unwarranted delays. Enforcement provisions shall include in particular injunctions, damages adequate to compensate for the injury suffered by the right holder, as well as provisional measures, including *inaudita altera parte* ones.

7. (a) The States Parties to this Agreement shall establish appropriate modalities for technical assistance and co-operation of their respective authorities. To this end, they shall co-ordinate efforts with relevant international organizations, such as the World Intellectual Property Organization (WIPO) and the European Patent Organisation (EPO).

(b) The States Parties to this Agreement agree to promptly hold expert consultations, at the request of any State Party to this Agreement, on activities relating to the existing or to future international conventions on harmonization, administration and enforcement of intellectual property and on activities in international organizations, such as the General Agreement on Tariffs and Trade and the World Intellectual Property Organization, as well as relations of States Parties with third countries on matters concerning intellectual property.

Article 18

Rules of competition concerning undertakings

1. The following are incompatible with the proper functioning of this Agreement in so far

jos ne vaikuttavat haitallisesti EFTA-valtion ja Puolan väliseen kauppaan:

(a) kaikki yritysten väliset sopimukset, kaikki yritysten yhteenliittymien päätökset ja yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen; ja

(b) yhden tai useamman yrityksen määräävän markkina-aseman väärinkäyttö sopimusvaltioiden koko alueella tai sen huomattavalla osalla.

2. Näitä määräyksiä sovelletaan myös julkisten yritysten toimiin ja sellaisten yritysten toimiin, joille sopimusvaltiot myöntävät erikois- tai yksinoikeudet, jos näiden määräysten soveltaminen ei estä niitä toteuttamasta erityisiä julkisia tehtäviään lain nojalla tai käytännössä.

3. Jos sopimusvaltio katsoo, että tietty menettelytapa on ristiriidassa tämän artiklan kanssa, se voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi kyseisestä menettelytavasta aiheutuvien vakavien vaikeuksien käsittelemiseksi, 25 artiklassa esitettyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

19 artikla

Valtion tuki

1. Kaikenlainen sopimusvaltion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä tai tiettyjen tavaroiden tuotantoa, jos se saattaa vaikuttaa EFTA-valtion ja Puolan väliseen kauppaan, on ristiriidassa tämän sopimuksen asianmukaisen toiminnan kanssa.

2. Sen arvioimiseen, onko jollakin menettelytavalla 1 kappaleessa tarkoitettuja tai sen vastaisia vaikutuksia, tulee soveltaa XIII liitteessä esitettyjä perusteita.

3. Tämän artiklan 1 kappaleen soveltamisen osalta Puola voi myöntää joulukuun 31 päivään 1996 asti enemmän tukea kuin EFTA-valtioille olisi sallittua XIII liitteessä esitettyjen perusteiden mukaisesti maan talousuudistusten ja taloudellisen kehityksen edistämiseksi. Sekakomitea voi Puolan taloudellisen tilanteen huomioon ottaen päättää tämän määräyksen soveltamisen jatkamisesta.

4. Sopimusvaltiot varmistavat valtion tukitoimien avoimuuden vaihtamalla tietoja XIV liitteen määräysten mukaisesti. Sekakomitean

as they may affect trade between an EFTA State and Poland:

(a) all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices between undertakings which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition;

(b) abuse by one or more undertakings of a dominant position in the territories of the States Parties to this Agreement as a whole or in a substantial part thereof.

2. These provisions shall also apply to the activities of public undertakings, and undertakings for which the States Parties to this Agreement grant special or exclusive rights, in so far as the application of these provisions does not obstruct the performance, in law or in fact, of the particular public tasks.

3. If a State Party to this Agreement considers that a given practice is incompatible with this Article, it may take appropriate measures it considers necessary to deal with the serious difficulties resulting from the practices in question under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 25.

Article 19

State aid

1. Any aid granted by a State Party to this Agreement or through State resources in any form whatsoever which distorts or threatens to distort competition by favouring certain undertakings or the production of certain goods shall, in so far as it may affect trade between an EFTA State and Poland, be incompatible with the proper functioning of this Agreement.

2. Any practices contrary to paragraph 1 should be assessed on the basis of the criteria set out in Annex XIII.

3. For the purpose of applying the provisions of paragraph 1, Poland may until 31 December 1996 grant aid with a higher intensity than would be tolerated for EFTA States according to the criteria set out in Annex XIII, with a view to promote its economic reform and development. The Joint Committee may, taking into account the economic situation of Poland, decide on a possible prolongation of the application of this provision.

4. The States Parties to this Agreement shall ensure transparency of state aid measures by exchanging information as provided in Annex

tulee yhden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta hyväksyä säännöt, jotka ovat tarpeen tämän kappaleen täytäntöönpanemiseksi.

5. Jos sopimusvaltio katsoo, että jokin menettelytapa on ristiriidassa 1 kappaleen määräysten kanssa, se voi ryhtyä asianmukaisiin toimiin 25 artiklassa esitettyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

20 artikla

Polkumyynti

Jos EFTA-valtio havaitsee, että Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen VI artiklan tarkoittamaa polkumyyntiä harjoitetaan kaupassa Puolan kanssa tai jos Puola havaitsee, että tällaista polkumyyntiä harjoitetaan jonkun EFTA-valtion kanssa käytävässä kaupassa, kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä asianmukaisiin vastatoimiin Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen VI artiklan täytäntöönpanoa koskevan sopimuksen sekä tämän sopimuksen 25 artiklassa esitettyjen menettelytapojen mukaisesti.

21 artikla

Tiettyjen tuotteiden tuontia koskevat varatoimet

Jos jonkin tuotteen tuonti kasvaa siinä määrin ja sellaisissa olosuhteissa, että se aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa:

(a) vakavaa vahinkoa samankaltaisten tai suoranaisesti kilpailevien tuotteiden kotimaisille tuottajille tuojasopimusvaltion alueella; tai

(b) vakavia häiriöitä jollekin talouden sektorille tai vaikeuksia, jotka saattavat vakavasti heikentää jonkin alueen taloudellista tilannetta,

kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin 25 artiklassa esitettyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

22 artikla

Rakennesopeutus

1. Puola voi määräaikaisena poikkeustoimenpiteenä ryhtyä soveltamaan korotettuja tulleja 4 artiklan määräyksistä poiketen.

2. Näitä toimenpiteitä voidaan soveltaa vain

XIV. The Joint Committee shall within one year after the entry into force of the Agreement, adopt the necessary rules for the implementation of this paragraph.

5. If a State Party to this Agreement considers that a given practice is incompatible with paragraph 1, it may take appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 25.

Article 20

Dumping

If an EFTA State finds that dumping within the meaning of Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade is taking place in trade with Poland, or if Poland finds that dumping within this meaning is taking place in its trade with an EFTA State, the State Party concerned may take appropriate measures against this practice in accordance with the Agreement on Implementation of Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade and with the procedure laid down in Article 25.

Article 21

Emergency action on imports of particular products

Where any product is being imported in such increased quantities and under such conditions as to cause, or threaten to cause:

(a) serious injury to domestic producers of like or directly competitive products in the territory of the importing State Party to this Agreement, or

(b) serious disturbances in any sector of the economy or difficulties which could bring about serious deterioration in the economic situation of a region,

the State Party concerned may take appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedure laid down in Article 25.

Article 22

Structural adjustment

1. Exceptional measures of limited duration which derogate from the provisions of Article 4 may be taken by Poland in the form of increased customs duties.

2. These measures may only concern infant

nuoriin teollisuusyrityksiin tai tiettyihin sektoreihin, joilla tapahtuu uudelleenjärjestelyjä tai joilla on vakavia vaikeuksia, erityisesti milloin nämä vaikeudet aiheuttavat merkittäviä sosiaalisia ongelmia.

3. Puolassa EFTA-valtioiden alkuperätuoteisiin sovellettavat tuontitullit, jotka johtuvat näistä toimenpiteistä, eivät saa ylittää 25:tä % tuotteen arvossa ja niiden tulee edelleen sisältää tietty etuuskohtelu EFTA-valtioiden alkuperätuotteille. Näiden toimenpiteiden alaisten tuotteiden tuonnin kokonaisarvo ei saa ylittää 15:a % EFTA-valtioista peräisin olevien 2 artiklassa määriteltyjen teollisuustuotteiden viimeisen saatavissa olevan tilastoidun vuoden kokonaistuonnista.

4. Näitä toimenpiteitä sovelletaan enintään viiden vuoden ajan, jollei sekakomitea myönnä pidempää aikaa. Niiden käyttö lopetetaan viimeistään siirtymäkauden päätyttyä.

5. Tällaisia toimenpiteitä ei voida ottaa käyttöön minkään tuotteen osalta, jos on kulunut yli kolme vuotta kaikkien tullien ja määrällisten rajoitusten tai maksujen tai vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden poistamisesta kyseiseltä tuotteelta.

6. Puola tiedottaa sekakomitealle kaikista poikkeustoimenpiteistä, joihin se aikoo ryhtyä, ja EFTA-valtioiden pyynnöstä sekakomiteassa neuvotellaan näistä toimenpiteistä sekä asianomaisista sektoreista ennen toimenpiteiden soveltamista. Ryhtyessään tällaisiin toimiin Puola toimittaa sekakomitealle tässä artiklassa esitettyjen tullien poistamista koskevan aikataulun. Tässä aikataulussa esitetään näiden tullien poistaminen vuosittaisin tasaerin alkaen viimeistään kahden vuoden kuluttua tullien käytönotosta. Sekakomitea voi päättää erilaisesta aikataulusta.

23 artikla

Jälleenvienti ja vakava pula

Milloin 7 ja 9 artiklan määräysten noudattaminen johtaa:

(a) jälleenvientiin kolmanteen maahan, johon viejäsojmusvaltio soveltaa kyseisen tuotteen osalta määrällisiä vientirajoituksia, vientitulleja tai vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä tai maksuja; tai

industries, or certain sectors undergoing restructuring or facing serious difficulties, particularly where these difficulties produce important social problems.

3. Customs duties on imports applicable in Poland to products originating in the EFTA States introduced by these measures may not exceed 25 % ad valorem and shall maintain an element of preference for products originating in the EFTA States. The total value of imports of the products which are subject to these measures may not exceed 15 % of total imports of industrial products from the EFTA States as defined in Article 2, during the last year for which statistics are available.

4. These measures shall be applied for a period not exceeding five years unless a longer duration is authorized by the Joint Committee. They shall cease to apply at the latest at the expiration of the transitional period.

5. No such measures can be introduced in respect of a product if more than three years have elapsed since the elimination of all duties and quantitative restrictions or charges or measures having an equivalent effect concerning that product.

6. Poland shall inform the Joint Committee of any exceptional measures it intends to take and, at the request of the EFTA States, consultations shall be held in the Joint Committee on such measures and the sectors to which they apply before they are applied. When taking such measures Poland shall provide the Joint Committee with a schedule for the elimination of the customs duties introduced under this Article. This schedule shall provide for a phasing out of these duties starting at the latest two years after their introduction, at equal annual rates. The Joint Committee may decide on a different schedule.

Article 23

Re-export and serious shortage

Where compliance with the provisions of Articles 7 and 9 leads to:

(a) re-export towards a third country against which the exporting State Party to this Agreement maintains for the product concerned quantitative export restrictions, export duties or measures or charges having equivalent effect; or

(b) vakavaan pulaan tai sen uhkaan sellaisen tuotteen osalta, joka on välttämätön viejä-sopimusvaltiolle;

ja milloin yllä mainitut tilanteet aiheuttavat tai saattavat aiheuttaa suuria vaikeuksia viejä-sopimusvaltiolle, tämä valtio voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin 25 artiklassa esitettyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

24 artikla

Maksutasevaikeudet

1. Milloin EFTA-valtio tai Puola on vakavissa maksutasevaikeuksissa tai sellaiset vaikeudet vakavasti uhkaavat, EFTA-valtio tai Puola voi Tullitariffeja ja kauppaa koskevassa yleissopimuksessa asetettujen ehtojen mukaisesti ottaa käyttöön kauppaa rajoittavia toimia, joita sovelletaan tietyn ajan vain siinä määrin kuin on tarpeellista maksutasetilanteen korjaamiseksi. Toimenpiteitä lievennetään asteittain maksutaseolosuhteiden parantuessa ja ne poistetaan, kun olosuhteet eivät enää oikeuta niiden säilyttämistä. EFTA-valtio tai Puola tiedottaa toisille sopimusvaltioille ja sekakomitealle välittömästi toimenpiteiden käyttöönotosta ja, jos mahdollista, niiden poistamisaikataulusta.

2. Sopimusvaltiot pyrkivät kuitenkin välttämään rajoittavien toimenpiteiden käyttöönottoa maksutasetarkoituksiin.

25 artikla

Suojatoimenpiteiden soveltamisessa noudatettavat menettelytavat

1. Ennen jäljempänä tässä artiklassa esitettyjen suojatoimenpiteiden soveltamisen menettelyn aloittamista sopimusvaltiot pyrkivät ratkaisemaan mahdolliset keskinäiset erimielisyytensä suorien neuvottelujen avulla ja ilmoittavat niistä toisille sopimusvaltioille.

2. Jollei tämän artiklan 6 kappaleessa toisin määrätä, sopimusvaltio, joka harkitsee suojatoimenpiteisiin ryhtymistä, tiedottaa asiasta viipymättä toisille sopimusvaltioille ja sekakomitealle sekä toimittaa näille kaikki asiaan kuuluvat tiedot. Sopimusvaltioiden väliset neuvot-

(b) a serious shortage, or threat thereof, of a product essential to the exporting State Party to this Agreement;

and where the situations referred to above give rise or are likely to give rise to major difficulties for the exporting Party, that State Party may take appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 25.

Article 24

Balance of payments difficulties

1. Where an EFTA State or Poland is in serious balance of payments difficulties, or under imminent threat thereof, the EFTA State or Poland, as the case may be, may, in accordance with the conditions established under the General Agreement on Tariffs and Trade, adopt trade restrictive measures, which shall be of limited duration and may not go beyond what is necessary to remedy the balance of payments situation. The measures shall be progressively relaxed as balance of payments conditions improve and they shall be eliminated when conditions no longer justify this maintenance. The EFTA State or Poland, as the case may be, shall inform the other States Parties to this Agreement and the Joint Committee forthwith of their introduction and, whenever practicable, of a time schedule for their removal.

2. The States Parties to this Agreement shall, nevertheless, endeavour to avoid the imposition of restrictive measures for balance of payments purposes.

Article 25

Procedure for the application of safeguard measures

1. Before initiating the procedure for the application of safeguard measures set out in this Article, the States Parties to this Agreement shall endeavour to solve any differences between them through direct consultations, and inform the other States Parties to this Agreement thereof.

2. Without prejudice to paragraph 6 of this Article, a State Party to this agreement which considers resorting to safeguard measures shall promptly notify the other States Parties to this agreement and the Joint Committee thereof and supply all relevant information. Consulta-

telut tapahtuvat viipymättä sekakomiteassa yhteisesti hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi.

3. (a) Sopimuksen 18 ja 19 artiklan osalta kyseiset sopimusvaltiot antavat sekakomitealle kaiken tarvittavan avun tapauksen tutkimiseksi ja, mahdollisuuksien mukaan, luopuvat vastustetusta menettelystä. Jos kyseinen sopimusvaltio ei lopeta vastustettua menettelyä sekakomitean antaman määräajan kuluessa tai jos sekakomitea ei pääse sopimukseen kolmen kuukauden kuluessa siitä kun asia on viety sen käsittelyyn, kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin kyseisestä menettelystä johtuvien vaikeuksien käsittelemiseksi.

(b) Sopimuksen 20, 21 ja 23 artiklan osalta sekakomitea tutkii tapauksen tai tilanteen ja se voi tehdä tarvittavan päätöksen kyseisen sopimusvaltion ilmoittamien vaikeuksien lopettamiseksi. Jos päätöstä ei ole tehty kolmenkymmenen päivän kuluessa asian viemisestä sekakomitealle, kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi.

(c) Sopimuksen 31 artiklan osalta kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin neuvottelujen päätyttyä tai kun kolme kuukautta on kulunut ilmoituspäivästä.

4. Suojatoimenpiteistä on tiedotettava viipymättä sopimusvaltioille ja sekakomitealle. Niiden laajuus ja kesto on rajoitettava ehdottomasti välttämättömiin toimenpiteisiin niiden käyttöön johtaneen tilanteen korjaamiseksi, eikä ne saa olla kohtuuttomia kyseisen toimintatavan tai vaikeuden aiheuttamaan vahinkoon nähden. Ensisijaisesti on käytettävä toimenpiteitä, jotka häiritsevät vähiten tämän sopimuksen toimintaa. Puolan toimenpiteet EFTA-valtion toimintaa tai laiminlyöntiä vastaan saavat vaikuttaa ainoastaan kyseisen valtion kanssa käytävään kauppaan. Toimenpiteisiin Puolan toimintaa tai laiminlyöntiä vastaan voivat ryhtyä vain se tai ne EFTA-valtiot, joiden kauppaan kyseinen toiminta tai laiminlyönti vaikuttaa.

5. Käytetyistä suojatoimenpiteistä keskustellaan säännöllisesti sekakomiteassa tarkoituksena mahdollisimman nopeasti lieventää niitä, korvata ne tai poistaa ne.

6. Kun välitöntä toimintaa vaativat poikke-

tions between the States Parties to this agreement shall take place without delay in the Joint Committee with a view to finding a commonly acceptable solution.

3. (a) As regards Articles 18 and 19 the States Parties concerned shall give to the Joint Committee all the assistance required in order to examine the case and, where appropriate, eliminate the practice objected to. If the State Party in question fails to put an end to the practice objected to within the period fixed by the Joint Committee or if the Joint Committee fails to reach an agreement within three months of the matter being referred to it, the State Party concerned may adopt the appropriate measures to deal with the difficulties resulting from the practice in question.

(b) As regards Articles 20, 21 and 23, the Joint Committee shall examine the case or the situation and may take any decision needed to put an end to the difficulties notified by the State Party concerned. In the absence of such a decision within thirty days of the matter being referred to the Joint Committee, the State Party concerned may adopt the measures necessary in order to remedy the situation.

(c) As regards Article 31, the State Party concerned may take appropriate measures after the consultations have been concluded or a period of three months has elapsed from the date of notification.

4. The safeguard measures taken shall be notified immediately to the States Parties to this Agreement and to the Joint Committee. The measures shall be restricted with regard to their extent and to their duration to what is strictly necessary in order to rectify the situation giving rise to their application and shall not be in excess of the injury caused by the practice or the difficulty in question. Priority shall be given to such measures as will least disturb the functioning of the Agreement. The measures taken by Poland against an action or an omission of an EFTA State may only affect the trade with that State. The measures taken against an action or omission of Poland may be only taken by that or those EFTA States the trade of which is affected by the said action or omission.

5. The safeguard measures taken shall be the object of regular consultations within the Joint Committee with a view to their relaxation, substitution or abolition, as soon as possible.

6. Where exceptional circumstances requiring

usolosuhteet estävät ennakkotarkastuksen, kyseinen sopimusvaltio voi 20, 21 ja 23 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa ja milloin valtion tuki kohdistuu suoraan ja välittömästi sopimusvaltioiden väliseen kauppaan ryhtyä välittömästi tilanteen käsittelemisen kannalta ehdottoman välttämättömiin varotoimenpiteisiin. Toimenpiteistä tiedotetaan viipymättä sekakomitealle ja sopimusvaltioiden väliset neuvottelut käydään mahdollisimman pian sekakomiteassa.

26 artikla

Turvallisuuteen liittyvät poikkeukset

Tämän sopimuksen määräykset eivät estä sopimusvaltiota ryhtymästä toimenpiteisiin, joita se pitää tarpeellisina:

(a) keskeisten turvallisuusasetujensa vastaisten tietojen paljastamisen estämiseksi;

(b) sellaisten keskeisten turvallisuusasetujensa suojelemiseksi tai sellaisten kansainvälisten velvoitteiden tai kansallisten toimintaohjelmien käyttöönottamiseksi,

(i) jotka liittyvät aseiden, ammuksien ja sotavälineiden kauppaan edellyttäen että nämä toimenpiteet eivät vahingoita kilpailuolosuhteita sellaisten tuotteiden osalta, joita ei ole tarkoitettu erityisesti sotilaallisiin tarkoituksiin, ja sellaiseen muiden tavaroiden, materiaalien ja palvelusten kauppaan, joka tapahtuu suoraan tai välillisesti sotavoimien varustamistarkoituksessa; tai

(ii) jotka liittyvät biologisten ja kemiallisten aseiden, ydinaseiden tai muiden ydinräjähteiden leviämisen rajoittamiseen; tai

(iii) joihin ryhdytään sotatilan tai vakavan sodan uhan muodostavan kansainvälisen jännitystilän aikana.

27 artikla

Sekakomitea

1. Tämän sopimuksen toimeenpanoa valvoo ja johtaa sekakomitea, joka on perustettu Göteborgin julistuksen nojalla.

2. Sopimuksen asianmukaiseksi toimeenpanemiseksi sopimusvaltiot vaihtavat tietoja ja, jonkin sopimusvaltion pyynnöstä neuvottelevat sekakomiteassa. Sekakomitea tutkii jatkuvasti mahdollisuuksia poistaa edelleen EFTA-valtioiden ja Puolan välisen kaupan esteitä.

immediate action make prior examination impossible, the State Party concerned may, in the cases of Articles 20, 21 and 23 and in cases of state aid having a direct and immediate incidence on trade between the States Parties, apply forthwith the precautionary measures strictly necessary to remedy the situation. The measures shall be notified without delay and consultations between the States Parties to this Agreement shall take place as soon as possible within the Joint Committee.

Article 26

Security exceptions

Nothing in this Agreement shall prevent a State Party to this Agreement from taking any measures which it considers necessary:

(a) to prevent the disclosure of information contrary to its essential security interests;

(b) for the protection of its essential security interests or for the implementation of international obligations or national policies

(i) relating to the traffic in arms, ammunition and implements of war, provided that such measures do not impair the conditions of competition in respect of products not intended for specifically military purposes, and to such traffic in other goods, materials and services as is carried on directly or indirectly for the purpose of supplying a military establishment; or

(ii) relating to the non-proliferation of biological and chemical weapons, nuclear weapons or other nuclear explosive devices; or

(iii) taken in time of war or serious international tension constituting threat of war.

Article 27

The Joint Committee

1. The implementation of this Agreement shall be supervised and administered by the Joint Committee established under the Gothenburg Declaration.

2. For the purpose of the proper implementation of the Agreement, the States Parties to this Agreement shall exchange information and, at the request of any State Party to this Agreement, shall hold consultations within the Joint Committee. The Committee shall keep under review the possibility of further removal of the obstacles to trade between the EFTA States and Poland.

3. Sekakomitea voi tehdä päätöksiä tässä sopimuksessa esitetyissä tapauksissa. Muissa asioissa sekakomitea voi antaa suosituksia.

28 artikla

Sekakomitean menettelytavat

1. Tämän sopimuksen asianmukaiseksi toimeenpanemiseksi sekakomitea kokoontuu tarpeen mukaan, mutta ainakin kerran vuodessa. Jokainen sopimusvaltio voi pyytää kokouksen koollekutsumista.

2. Sekakomitea ilmaisee kantansa yksimielisesti.

3. Jos sopimusvaltion edustaja sekakomiteassa on hyväksynyt päätöksen valtiosääntönsä mukaisten vaatimusten täyttämistä koskevin varauksin, päätös tulee voimaan sinä päivänä, jolloin varauksen kumoamisesta ilmoitetaan, jollei päätöksessä ilmoiteta myöhempää päivämäärää.

4. Sekakomitea laatii omat menettelytapasääntönsä, joihin sisältyy muun muassa määräykset kokousten kutumisesta koolle sekä puheenjohtajan nimittämisestä ja tämän toimikaudesta.

5. Sekakomitea voi päättää sellaisten avustavien alakomiteoiden ja työryhmien asettamisesta, jotka se katsoo tarpeelliseksi tehtäviensä suorittamiseksi.

29 artikla

Evoluutiolauseke

1. Kun jonkin sopimusvaltion mielestä olisi sopimusvaltioiden talouselämän etujen kannalta hyödyllistä kehittää ja syventää tämän sopimuksen nojalla luotuja suhteita laajentamalla niitä sopimuksen ulkopuolisille alueille, se jättää sopimusvaltioille perustellun pyynnön. Sopimusvaltiot voivat määrätä sekakomitean tutkimaan pyyntöä ja mahdollisesti antamaan niille suosituksia erityisesti neuvotteluihin ryhtymiseksi.

2. Tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua menettelyä johtuvat sopimukset tulevat sopimusvaltioiden ratifioitaviksi tai hyväksyttäviksi niiden omien menettelytapojen mukaisesti.

3. The Joint Committee may take decisions in the cases provided for in this Agreement. On other matters the Joint Committee may make recommendations.

Article 28

Procedures of the Joint Committee

1. For the proper implementation of this Agreement the Joint Committee shall meet whenever necessary but at least once a year. Each State Party to this Agreement may request that a meeting be held.

2. The Joint Committee shall act by common agreement.

3. If a representative in the Joint Committee of a State Party to this Agreement has accepted a decision subject to the fulfilment of constitutional requirements, the decision shall enter into force, if no later date is contained therein, on the day the withdrawal of the reservation is notified.

4. The Joint Committee shall adopt its rules of procedure which shall, inter alia, contain provisions for convening meetings and for the designation of the Chairman and his term of office.

5. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working parties as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks.

Article 29

Evolutionary clause

1. Where a State Party to this Agreement considers that it would be useful in the interests of the economies of the States Parties to this Agreement to develop and deepen the relations established by the Agreement by extending them to fields not covered thereby, it shall submit a reasoned request to the States Parties to this Agreement. The States Parties to this Agreement may instruct the Joint Committee to examine this request and, where appropriate, to make recommendations to them, particularly with a view to opening negotiations.

2. Agreements resulting from the procedure referred to in paragraph 1 will be subject to ratification or approval by the States Parties to this Agreement in accordance with their own procedures.

30 artikla

Palvelut ja sijoitukset

1. Sopimusvaltiot tunnustavat tiettyjen alojen, kuten palvelujen ja sijoitusten kasvavan merkityksen. Pyrkimään asteittain kehittämään ja laajentamaan yhteistyötään erityisesti Euroopan integraation puitteissa ne tekevät yhteistyötä tavoitteenaan markkinoiden asteittainen vapauttaminen ja vastavuoroinen avaaminen investoinneille sekä palvelusten kaupalle, ottaen huomioon asianomaisen GATTin työn.

2. EFTA-valtiot ja Puola keskustelevat sekakomiteassa mahdollisuuksista laajentaa kauppasuhteitaan koskemaan suoria ulkomaisia sijoituksia ja palvelujen kauppaa.

31 artikla

Sopimusvelvoitteiden täyttäminen

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi ja tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteidensa täyttämiseksi.

2. Jos jokin EFTA-valtio katsoo Puolan tai jos Puola katsoo jonkin EFTA-valtion jättäneen täyttämättä tästä sopimuksesta johtuvia velvoitteitaan, kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin 25 artiklassa määrättyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

32 artikla

Liitteet ja pöytäkirjat

Tämän sopimuksen liitteet ja pöytäkirjat ovat sen erottamaton osa. Sekakomitea voi päättää muuttaa liitteitä sekä A ja B pöytäkirjoja.

33 artikla

Muiden sopimusten alaiset kauppasuhteet

1. Tätä sopimusta sovelletaan yksittäisten EFTA-valtioiden ja Puolan kauppasuhteisiin, mutta ei yksittäisten EFTA-valtioiden välisiin kauppasuhteisiin, jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä.

2. (a) Suomen ja Puolan välinen kaupan esteiden vastavuoroista poistamista koskeva sopimus, joka allekirjoitettiin 29 päivänä syys-

Article 30

Services and investment

1. The States Parties to this Agreement recognize the growing importance of certain areas, such as services and investments. In their efforts to gradually develop and broaden their co-operation, in particular in the context of European integration, they will co-operate with the aim of achieving a progressive liberalization and mutual opening of markets for investments and trade in services, taking into account relevant GATT work.

2. The EFTA States and Poland will discuss in the Joint Committee the possibilities to extend their trade relations to the fields of foreign direct investment and trade in services.

Article 31

Fulfilment of obligations

1. The States Parties to this Agreement shall take all necessary measures to ensure the achievement of the objectives of the Agreement and the fulfilment of their obligations under the Agreement.

2. If an EFTA State considers that Poland has, or if Poland considers that an EFTA State has failed to fulfil an obligation under this Agreement, the State Party concerned may take the appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedure laid down in Article 25.

Article 32

Annexes and Protocols

The Annexes and the Protocols to this Agreement are an integral part of it. The Joint Committee may decide to amend the Annexes, and Protocols A and B.

Article 33

Trade relations governed by other Agreements

1. This Agreement applies to trade relations between, on the one side, the individual EFTA States and, on the other side, Poland, but not to the trade relations between individual EFTA States, unless otherwise provided for in this Agreement.

2. (a) The Agreement between Finland and Poland on the Reciprocal Removal of Obstacles to Trade, signed on 29 September 1976, as

kuuta 1976, sellaisena kuin se on muutettuna (jäljempänä Suomi-Puola -sopimus) pysyy voimassa kunnes mainitun sopimuksen osapuolille myöntämien keskinäisten etujen sisältö on täysin korvattu tämän sopimuksen eduilla.

Tuossa vaiheessa Suomi-Puola -sopimus lakautetaan Suomen ja Puolan yhteisellä päätöksellä. Tämän sopimuksen muille sopimuspuolille ilmoitetaan päätöksestä viipymättä.

(b) Tämän sopimuksen 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 29 ja 30 artiklan määräyksiä sovelletaan soveltuvin osin Suomen ja Puolan väliseen Suomi-Puola -sopimuksen alaiseen kauppaan.

(c) Tämän sopimuksen XV ja XVI liitteissä esitetään erityiset säännöt tämän artiklan soveltamisesta.

34 artikla

Tulliliitot, vapaakauppa-alueet ja rajakauppa

Tämä sopimus ei estä ylläpitämästä tai perustamasta tulliliittoja, vapaakauppa-alueita tai rajakauppajärjestelyjä edellyttäen, että nämä eivät vaikuta haitallisesti tämän sopimuksen alaisiin kauppasuhteisiin ja varsinkaan sopimuksen alkuperäsääntöjä koskeviin määräyksiin.

35 artikla

Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan tämän sopimuksen osapuolina olevien valtioiden alueilla.

36 artikla

Muutokset

Tähän sopimukseen tehtävät muut kuin 27 artiklan 3 kohdan tarkoittamat sekakomitean hyväksymät muutokset alistetaan sopimusvaltioiden hyväksyttäviksi, ja ne tulevat voimaan, jos kaikki sopimusvaltiot ne hyväksyvät. Hyväksymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

37 artikla

Liittyminen

1. Jokainen valtio, josta on tulossa Euroopan

amended, (hereinafter referred to as the Finland-Poland Agreement), shall remain in force until the substance of the mutual benefits granted by that Agreement to its Parties has been fully overtaken by the present Agreement.

At that stage the Finland-Poland Agreement will be terminated by a joint decision of Finland and Poland. The other Parties to the present Agreement shall be notified of this decision without delay.

(b) The provisions of Articles 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 29 and 30 of the present Agreement shall also apply, mutatis mutandis, to trade between Finland and Poland under the Finland-Poland Agreement.

(c) Specific rules on the implementation of this Article, are contained in Annexes XV and XVI to the present Agreement.

Article 34

Customs unions, free trade areas and frontier trade

This Agreement shall not prevent the maintenance or establishment of customs unions, free trade areas or arrangements for frontier trade to the extent that these do not negatively affect the trade regime and in particular the provisions concerning rules of origin provided for by this Agreement.

Article 35

Territorial application

This Agreement shall apply to the territories of the States Parties to this Agreement.

Article 36

Amendments

Amendments to this Agreement other than those referred to in paragraph 3 of Article 27 which are approved by the Joint Committee shall be submitted to the States Parties to this Agreement for acceptance and shall enter into force if accepted by all the States Parties to this Agreement. The instruments of acceptance shall be deposited with the Depositary.

Article 37

Accession

1. Any State, becoming a Member of Euro-

vapaakauppaliiton jäsen, voi liittyä tähän sopimukseen, edellyttäen että sekakomitea päättää hyväksyä sen liittymisen, josta neuvotellaan liittyvän valtion ja kyseisten sopimusvaltioiden välillä päätöksessä esitetyillä ehdoilla. Liittymiskirja talletetaan tallettajan huostaan.

2. Liittyvän valtion osalta sopimus tulee voimaan kolmannen liittymiskirjan tallettamisen jälkeisen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

38 artikla

Irtisanominen ja voimassaolon lakkaaminen

1. Jokainen sopimusvaltio voi sanoa irti tämän sopimuksen jättämällä tallettajalle asias- ta kirjallisen ilmoituksen. Irtisanominen tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut irtisanomisilmoi- tuksen.

2. Jos Puola sanoo irti sopimuksen, sen voimassaolo lakkaa irtisanomisajan päätyttyä, ja jos kaikki EFTA-valtiot sanovat irti sopi- muksen, sen voimassaolo lakkaa viimeisen irtisanomisajan päätyttyä.

3. EFTAn jäsenvaltio, joka sanoo irti Eu- roopan vapaakauppaliiton perustamista koske- van yleissopimuksen, lakkaa irtisanomisen ajankohtana itsestään olemasta tämän sopi- muksen osapuoli.

39 artikla

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1993 niiden allekirjoittajavaltioiden osalta, jotka ovat siihen mennessä tallettaneet ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan edellyttäen, että Puola on yksi valti- oista, jotka ovat tallettaneet ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa.

2. Ratifioimis- ja hyväksymiskirjansa huhti- kuun 1 päivän 1993 jälkeen tallettavan allekir- joittajavaltion osalta sopimus tulee voimaan tallettamisen jälkeisen toisen kuukauden ensi- mmäisenä päivänä edellyttäen, että Puolan osalta sopimus tulee voimaan viimeistään mainitulla päivämäärällä.

3. Allekirjoittajavaltio voi jo allekirjoittaes- saan ilmoittaa, että alkuvaiheessa se soveltaa sopimusta väliaikaisesti, jos sopimus ei voi tulla

pean Free Trade Association, may accede to this Agreement, provided that the Joint Com- mittee decides to approve its accession, to be negotiated between the acceding State and the States Parties concerned, on such terms and conditions as may be set out in that decision. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.

2. In relation to an acceding State, the Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession.

Article 38

Withdrawal and expiration

1. Each State Party to this Agreement may withdraw therefrom by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification was received by the Depositary.

2. If Poland withdraws, the Agreement shall expire at the end of the notice period, and if all EFTA States withdraw it shall expire at the end of the latest notice period.

3. Any EFTA Member State which with- draws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall ipso facto on the same day as the withdrawal takes effect cease to be a State Party to this Agree- ment.

Article 39

Entry into force

1. This Agreement shall enter into force on 1 April 1993, in relation to those Signatory States which by then have deposited their instruments of ratification or acceptance with the Deposi- tary, provided that Poland is among the States that have deposited their instruments of ratifi- cation or acceptance.

2. In relation to a Signatory State depositing its instrument of ratification or acceptance after 1 April 1993, this Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the deposit of its instrument, pro- vided that in relation to Poland the Agreement enters into force at the latest on the same date.

3. Any Signatory State may already at the time of signature declare that, during an initial phase, it shall apply the Agreement provision-

voimaan kyseisen valtion osalta maaliskuun 1 päivään 1993 mennessä edellyttäen, että sopimus on tullut voimaan Puolan osalta.

ally, if the Agreement cannot enter into force in relation to that State by 1 April 1992, provided that in relation Poland the Agreement has entered into force.

40 artikla

Tallettaja

Ruotsin hallitus, joka toimii tallettajana, ilmoittaa kaikille sopimuksen allekirjoittaneille tai siihen liittyneille valtioille kaikista ratifiomis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen talletuksista sekä tämän sopimuksen voimaantulosta, sen lakkaamisesta tai sopimuksen irtisanomisesta.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet täysivaltaiset edustajat, jotka on asianmukaisesti valtuutettu tehtävään, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Genevessä 10 päivänä joulukuuta 1992 yhtenä englanninkielisenä alkuperäiskappaleena, joka talletetaan Ruotsin hallituksen huostaan. Tallettaja toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille allekirjoittajavaltioille ja sopimukseen liittyville valtioille.

(Allekirjoitukset)

Article 40

Depositary

The Government of Sweden, acting as Depositary, shall notify all States that have signed or acceded to this Agreement of the deposit of any instrument of ratification, acceptance or accession, as well as of the entry into force of this Agreement, of its expiry or of any withdrawal therefrom.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto, have signed the present Agreement.

DONE at Geneva, this 10th day of December 1992, in a single authentic copy in the English language which shall be deposited with the Government of Sweden. The Depositary shall transmit certified copies to all Signatory States, and States acceding to this Agreement.

(Signatures)

PÖYTÄKIRJA

Suomen tasavallan ja Puolan tasavallan välillä harmonoidun järjestelmän 1.—24. ryhmiin kuuluviin eräisiin tuotteisiin sovellettavasta kohtelusta

Suomen tasavalta (jäljempänä ”Suomi”) ja Puolan tasavalta (jäljempänä ”Puola”), jotka

ottavat huomioon EFTA-valtioiden ja Puolan välisen sopimuksen ja pyrkivät erityisesti toimeenpanemaan sen 13 artiklan, sekä

haluavat edistää oman kansallisen maatalouspolitiikkansa puitteissa maataloustuotteiden kaupan vakaata kehitystä,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Suomi poistaa tuontitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut samoin kuin määrälliset rajoitukset tai vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet Puolan alkuperätuotteilta, jotka sisältyvät tämän pöytäkirjan I liitteeseen, jollei tässä pöytäkirjassa toisin määrätä.

2. Jos jokin tämän pöytäkirjan tarkoittamista tuotteista kuuluu tai tulee kuulumaan hinnantasaustoimenpiteiden piiriin EFTA-konvention tai Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisen sopimuksen mukaisesti, Suomi on oikeutettu soveltamaan tähän tuotteeseen kohdistuvassa tuonnissaan tai viennissään hinnantasaustoimenpiteitä joiden avulla tasataan kyseiseen tuotteeseen sisältyvien maatalousraaka-aineiden kotimaisten hintojen ja maailmanmarkkinahintojen erotusta.

3. Suomi takaa, että Puolalle annettuja myönnytyksiä ei vaaranneta muilla tuontiin kohdistettavilla toimenpiteillä. Suomen myöntämät maksujen ja verojen alennukset eivät kuitenkaan estä GATTin Uruguayn kierroksesta ja muista sen maataloustuotteiden tuontia koskevista tulevista muutoksista johtuvien kauppapoliittisten toimenpiteiden soveltamista.

PROTOCOL

between the Republic of Finland and the Republic of Poland concerning the treatment applicable to products falling within Chapters 1 to 24 of the Harmonized System

The Republic of Finland (hereinafter called Finland) and the Republic of Poland (hereinafter called Poland),

Having regard to the Agreement between the EFTA States and the Republic of Poland, and aiming in particular at implementing its article 13,

Desirous to foster, within the framework of their national agricultural policies, the harmonious development of trade in agricultural products,

have agreed as follows:

Article 1

Finland shall abolish customs duties on imports and any charges having equivalent effect, as well as quantitative restrictions or measures having equivalent effect, for products originating in Poland and included in Annex I to this Protocol, unless otherwise provided for in that Annex.

2. If any product included in that Annex is or will be subject to price compensation measures according to the EFTA Convention or an agreement between Finland and the European Communities, Finland is entitled to apply, upon import or export of the product, measures to compensate the difference between domestic and world market prices of the agricultural raw material incorporated in that product.

3. Finland shall ensure that the concessions granted to Poland are not compromised by other import measures. However, the tariff and levy reductions granted by Finland shall not preclude the application of trade policy measures resulting from the GATT Uruguay Round or any other future change in its import regime for agricultural products. Existing pref-

Olemassaolevat etuusmarginaalit ja nykyiset mahdollisuudet päästä markkinoille säilytetään sen jälkeen, kun niistä on maiden välillä neuvoteltu. Samaa periaatetta sovelletaan mahdollisiin GATTin Uruguayn kierroksen seurauksena syntyviin perustullien osittaisiin alennuksiin.

2 artikla

Alkuperäsäännöistä määrätään tämän pöytäkirjan II liitteessä.

3 artikla

Sopimuspuolet pitävät kokouksia jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä, tämän pöytäkirjan määräysten asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi tarkoituksena löytää ratkaisu mahdollisesti syntyneisiin ongelmiin.

4 artikla

Jos jotakin tuotetta tuodaan niin paljon lisääntyneessä määrin ja sellaisissa olosuhteissa, että tuonnista aiheutuu tai uhkaa aiheutua:

a) vakavaa vahinkoa tuojasopimuspuolen alueella vastaavaa tai suoranaisesti kilpailevaa tuotantoa harjoittaville kotimaisille tuottajille, tai

b) vakavia häiriöitä jollekin talouden sektorille tai vaikeuksia, jotka saattaisivat heikentää vakavasti jonkin alueen taloudellista tilannetta,

kyseinen sopimuspuoli neuvottelee toisen sopimuspuolen kanssa. Näiden neuvottelujen päätyttyä tai kun kolme kuukautta on kulunut neuvottelupyynnön esittämisestä, sopimuspuoli voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Jos välitöntä toimintaa vaativat poikkeukselliset olosuhteet estävät etukäteen tapahtuvan tutkimuksen, kyseinen sopimuspuoli voi soveltaa välittömästi varotoimenpiteitä, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä tilanteen korjaamiseksi. Toimenpiteistä ilmoitetaan viipymättä ja sopimuspuolet neuvottelevat niin pian kuin mahdollista.

5 artikla

Sopimuspuolet tarkastelevat tämän pöytäkirjan soveltamisalaa jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä. Näiden katsausten valossa sopimuspuolet päättävät keskinäiset etunsa huomioon ottaen toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on kaupan vapauttamisen lisääminen.

6 artikla

Tämä pöytäkirja tulee voimaan samalla päi-

rence margins and current access opportunities shall be maintained after mutual consultations. The same principle shall apply in case of possible partial reductions of the basic duties resulting from the GATT Uruguay round.

Article 2

Annex II to this Protocol lays down the rules of origin.

Article 3

For the purpose of ensuring the proper functioning of the provisions of this Protocol the Parties shall hold consultations at the request of either Party, with a view of finding a solution to any problem which may arise.

Article 4

Where any product is being imported in such increased quantities and under such conditions as to cause, or threaten to cause:

a) serious injury to domestic producers of like or directly competitive products in the territory of the importing Party,

b) serious disturbances in any sector of economy or difficulties which could bring about serious deterioration in the economic situation of a region,

the Party concerned shall consult with the other Party. Once these consultations have been concluded or a period of three months has elapsed from the date of the request, it may take appropriate measures.

Where exceptional circumstances requiring immediate action make prior examination impossible, the Party concerned may apply forthwith the precautionary measures strictly necessary to remedy the situation. The measures shall be notified without delay and consultations between the Parties shall take place as soon as possible.

Article 5

The Parties will review, at the request of either Party, the scope of this Protocol. In the light of the results of these reviews the Parties will decide, taking into account mutual benefit, on measures aimed at further liberalisation.

Article 6

This Protocol shall enter into force on the

vämäärällä kuin EFTA-valtioiden ja Puolan Tasavallan välinen sopimus tulee voimaan Suomen ja Puolan välillä. Mikäli tämä päivämäärä ei osu kalenterivuoden alkuun, I liitteessä tarkoitettuja vuosittaisia tuontikiintiöitä sovelletaan ensimmäisen vuoden osalta "pro rata temporis"-pohjalta.

Pöytäkirja No 1, jossa käsitellään Suomen ja Puolan välisen kaupan esteiden vastavuoroista poistamista koskevaan sopimukseen liittyvän harmonoidun järjestelmän 1.—24. ryhmiin kuuluvien tuotteisiin sovellettavaa kohtelua, ja joka allekirjoitettiin syyskuun 29 päivänä 1976, sellaisena kuin se on muutettuna, lakkaa olemasta voimassa samalla päivämäärällä ja sen korvaa tämä pöytäkirja.

7 artikla

Tämän pöytäkirjan voimassaolo jatkuu niin kauan kuin sen osapuolet ovat EFTA-valtioiden ja Puolan tasavallan välisen sopimuksen osapuolia.

Tehty Genevessä 10 päivänä joulukuuta 1992.

(Allekirjoitukset)

same day as the Agreement between the EFTA States and the Republic of Poland enters into force between Finland and Poland. Should that date not coincide with the beginning of the calendar year, the annual import quotas referred to in Annex I shall be applied pro rata temporis for the first year.

Protocol No. 1 concerning the treatment applicable to products falling within Chapters 1 to 24 of the Harmonized System in the Agreement between Finland and Poland on the Reciprocal Removal of Obstacles to Trade, signed on 29 September 1976, as amended, will cease to be in force on the same day and will be replaced by this Protocol.

Article 7

This Protocol shall remain in force as long as the Parties to it are Parties to the Agreement between the EFTA States and the Republic of Poland.

Done at Geneva on the 10th of December 1992.

(Signatures)